"... eu cunosc drepturile templului, care este înțeles al pietrelor, și drepturile poemului, care este înțeles al cuvintelor, și drepturile imperiului, care este înțeles al oamenilor. Dar nu recunosc drepturile pietrelor împotriva templului, nici drepturile cuvintelor împotriva poemului, nici drepturile omului împotriva imperiului..."

Antoine de Saint-Exupéry

credință
iubire
speranță

PUNCTE CARDINALE

ANUL VII,
Nr. 7/79
Iulie
1997

16 pag. - 2000 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINA

Circulație în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, FRANȚA, ELVEȚIA, DANEMARCA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

CRIZA AUTORITĂȚII

Există în lumea modernă o vădită *criză a autorității*, ducând la un întreg complex de manifestări anarhice, atât în plan spiritual, cât și în plan politic. Autoritatea principială, care ordona firesc societățile tradiționale, a fost înlocuită treptat, în ultimele trei veacuri (dar mai ales după triumful dizolvant al Revoluției franceze), fie cu **lipsa de autoritate** (întruchipată politicește în *statul democratic*, iar spiritualicește în *libera cugetare*), fie cu **excesul de autoritate** (întruchipat politicește în *statul totalitar*, iar spiritualicește în *dogmatismul ideologic*). Lumea noastră se mișcă, arbitrar și steril, între aceste două fundături simetrice, care reacționează una împotriva celeilalte și amândouă, într-un neașteptat consens, împotriva vechilor rânduieli. Raportându-ne strict la secolul XX, prima lui jumătate a stat sub predominanța *patologiei totalitare*, iar a doua lui jumătate a stat (stă încă) sub predominanța *patologiei democratice*.

Mai ușor de suportat, non-autoritarismul de tip democratic, deși duce în mod evident la sporirea haosului social și moral, este considerat îndeobște ca o stare pozitivă, ba chiar ca un ideal politico-social. Cei mai critici dintre adepții lui îl cataloghează, cel mult, ca pe "un rău necesar". În ce privește hiper-autoritarismul de tip totalitar, mult mai greu de suportat (mai ales de către anumite categorii sociale "problematice" în sens larg: intelectuali, minoritari, declasați, handicapați), el este considerat îndeobște ca o stare negativă, supusă unei vehemente critici "diabolizante".

Ceea ce nu se bagă de seamă, sau este cu grijă eludat, mi se pare faptul că, în spatele lustrului de "civilizație" și "bunăstare" al democrației contemporane, parte real, parte strict propagandistic, se ascunde tot un soi de totalitarism, cu tentă mondialistă, coordonat de marea finanță internațională, în care un rol de seamă îl au cercurile masonice și evreiești.

Lipsa autorității de tip tradițional duce întotdeauna la *un pseudo-autoritarism conjunctural*, pe alocuri fățiș, dar cel mai adesea camuflat, care se manifestă în diferite forme de *terorism*: politic, social, economic, ideologic. Se instaurează, pe acest fond, un fel de "gândire oficială", cu pretenții de unicitate și infailibilitate; cine își permite să gândească *altfel* – și mai ales să-și exprime sau concretizeze ideile – devine, după caz, "dușman al poporului", "reacționar", "fundamentalist" etc. Stângismul democratic mondialist (*sans frontières*), cu exaltarea "noii ordini mondiale", "comunitarismului" anti-național și supra-statal, "dreptului minorităților" (faza paranoică a demagogiei "revoluționare" a "drepturilor omului"), "laicismului" cultural (un fel de "ateism științific" cosmetizat) ș. a. m. d., reprezintă astăzi forma curentă a gândirii oficiale unice, în slujba căreia funcționează o enormă armată de politruci, formați fie prin mimetism, pe calapodul propagandei occidentale, fie chiar în institute de politologie din Occident (așa cum deunăzi se formau la Moscova sau la "Ștefan Gheorghiu").

Până la urmă, la o privire mai atentă, internaționalismul proletar și comunismul de ieri se întâlnesc esențial cu internaționalismul democratic și comunitarismul de azi, deosebirile fiind doar de suprafață (altă "limbă de lemn", altă strategie civică, altă hartă a "consumului" etc.); avem de-a face cu două forme echipolente de perversiune a vieții istorice, având rădăcini comune în mentalitatea antitradiționalistă de tip masonic și fiind marcate de aceeași criză modernă a autorității, generatoare de monstruozități și perversități conjuncturale, care au ruinat civilizația Europei creștine și, prin extensie, statura sufletească a omului modern.

Îndărătul tuturor acestor fapte dizolvante se află o profundă *criză religioasă*. Omul și-a pierdut reperele absolute, care-i *consfințeau* existența; s-a desfăcut, cum zicea Antoine de Saint-Exupéry, "nodul divin" care lega lucrurile. Împotriva ordinii divine a lumii, *autoritare* și *ierarhice* prin natura ei, care se întemeia, creștinește vorbind, pe comunitatea *credinței* și pe marea poruncă a *iubirii*, omul modern a instaurat o pseudo-ordine iconoclastă și arbitrară, altoită pe ideologii demagogice, fără memorie și fără transcendență.

Când Dumnezeu este alungat din cetate, principiul însuși al autorității se surpă sau se pervertește. "Pentru că roada luminii e în orice bunătate, dreptate și adevăr"; când însă Lumina lipsește, nu rămân decât "faptele cele fără roadă ale întunericului" (*Ef.* 9-11).

Răzvan CODRESCU

O aventură modernă a autorității: Francisco Franco, "salvatorul" Spaniei, și tânărul rege Juan Carlos de Borbón.

Pr. Liviu Brânzaș
Mărturie într-un proces moral
pag. 2

Pr. Tertulian Langa
Sunt răni de vindecat
pp. 10-11

Răzvan Codrescu
N. C. Paulescu sau știința lui Scio Deum esse
pp. 4-5

Vlad Protopopescu
Musicosophie și Ortodoxie
pag. 15

MARTOR ÎNTR-UN PROCES MORAL

Cu câtva timp în urmă, «România Liberă» găzduia un interviu în care se făceau "dezvăluiri necruțătoare" (cel puțin așa se pretindea) în privința slujitorilor Bisericii. Titlul era șocant: "Ierarhii Bisericii s-au închinat la steaua roșie a Kremlinului". Urma un subtitlu și mai și: "Biserica s-a transformat într-o organizație de propagare a ateismului și bolșevismului". Să vezi și să nu crezi! Trăiam uimirea omului sosit de pe altă planetă, care habar n-avea de ceea ce s-a întâmplat în România ultimei jumătăți de veac. Prin ceea ce se afirma acolo, eram obligat să cred că foștii mei ierarhi direcți, ÎPSS Teofil Herineanu și PSS Iustinian Chira, făceau mătănii în direcția stelei în cinci colțuri de pe cupola Kremlinului și nu în fața Crucii lui Hristos, așa cum îi văzusem eu, cu ochii mei, timp de peste două decenii. Ba mai mult: eram obligat să recunosc că săvârșisem tragica eroare de a propaga ateismul și bolșevismul în sufletele candide ale copiilor pe care îi catehizasem. Și eu care credeam că propovăduisem credința în Dumnezeu, dragostea și jertfa pentru Hristos și practicarea virtuților morale!

Probabil că puțini români au remarcat, la vremea respectivă, că în presa comunistă nu au apărut atacuri directe la adresa clerului Bisericii. Pe cei care se grăbesc să dea o explicație tendențioasă acestui fapt, îi avertizăm că de această clemență misterioasă s-a bucurat nu numai clerul ortodox, ci și cel catolic și protestant. A trebuit să vină 22 decembrie '89 ca situația să se schimbe și Biserica Ortodoxă (fenomen straniu: numai ea!) să fie atacată direct și din toate părțile. În capul listei cu primii și cei mai vehemenți inchizitori verbali ai clerului ortodox român s-a plasat Petru Creția (Dumnezeu să-l ierte, de-acum), cu al său furibund *J'accuse!* în versiune românească: "Unde ați fost?". Având încă vie în memorie atitudinea presei antedecembriste, am fost profund revoltat de ceea ce am citit în publicația «Cațavencu» despre Patriarhul României și m-am întrebat - deloc retoric: de aceea s-a luptat și s-a murit în România, ca să se obțină libertatea de a batjocori pe oricine și oricum, fără nici un discernământ?! În numele cărui principiu sau drept își poate permite cineva, pretins intelectual român, să trateze în termeni triviali pe șeful oficial al Bisericii naționale?

Suntem primii care recunoaștem dreptul fiecărui credincios de a fi preocupat și de a se pronunța asupra problemelor Bisericii de care aparține și, ca o consecință, de a-și asuma datoria de a lupta pentru restaurarea puterii ei morale. Cel care se pronunță însă, trebuie să îndeplinească trei condiții: să fie de *bună-credință*, să fie în deplină *cunoștință de cauză* și să aibă *dreptul moral* de a vorbi. Acest drept moral se poate recunoaște numai celui care face dovada indubitabilă că l-a preocupat destinul Bisericii și în timpul prigoanei ateiste din România. Mai ales atunci! Căci este o nerușinare vecină cu mișelia să ataci, acum, în cuvinte dure, clerul ortodox, când tu ai stat, atunci, departe de riscurile și sacrificiile pe care le impunea statutul de misionar al credinței într-un regim ateu. În țara în care ateul suprem "profețea" că peste câteva decenii nu va mai exista credință religioasă, situația sacerdotului nu era deloc ușoară, iar viitorul era sumbru, atât pentru el, cât și pentru familia lui. Era mai comod să stai departe de Biserică și mai rentabil să ai în buzunar miraculoasul carnet roșu sau să fii hăulitor la cenaclul «Flacăra», întru preamărirea Tiranului.

În acele vremuri dificile pentru credință, orice român a avut libertatea de a deveni preot și de a demonstra, prin propriile sale fapte, cum ar fi trebuit să se comporte și să acționeze un sacerdot într-un stat totalitar ateu. Dumneavoastră, domnilor procurori necruțători, care sunteți atât de perfecți și care manifestați acum o fervoare atât de zgomotoasă, de ce nu ați intrat atunci în lupta apostolică, în locul celor pe care îi blamați azi? V-am acorda circumstanța atenuantă de a nu fi în cunoștință de cauză, întrucât nu ați călcat niciodată pragul vreunei biserici, dar, în acest caz, vă întrebăm în modul cel mai sever: cum vorbiți despre lucruri la care nu ați fost martori și cum se califică o asemenea îndrăzneală? Iar dacă ați fost martori direcți la realitățile din bisericile pe care le-ați frecventat în calitate de creștini practicanți, dar depuneți mărturie contrară adevărului, o asemenea faptă este echivalentă cu păcatul împotriva Duhului Sfânt. Creștinii adevărați, care au rămas fideli lui Hristos și solidari cu Biserica Sa, în acele vremuri de prigoană, știau ce ve petrece în biserici și ce se propovăduia din fața sfintelor altare și nu puteau face oribila confuzie în legătură cu identitatea celor care propagau ateismul și bolșevismul în România.

Într-adevăr, sunt multe lucruri de dezbătut și pus la punct în Biserică, atât în ceea ce privește trecutul ei apropiat, cât și în perspectiva viitorului. Dar credem că orice român cu rațiune și bun simț va fi de acord că toate aceste probleme - unele grave și urgente - trebuie gândite și exprimate în duhul adevărului și al bunei-cuviințe românești. Personal, am adresat o «Scrisoare deschisă» Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în care ceream ca BOR să condamne în mod solemn comunismul. Acest text a fost trimis inițial la «România Liberă», dar s-a refuzat publicarea lui. (A apărut ulterior în «Puncte Cardinale»). Acum, după lectura "dezvăluirilor necruțătoare", să presupun că textul meu nu a fost agreat pentru că nu era suficient de nedrept și grosolan? Despre aspectele negative din BOR și despre greșelile unor clerici superiori, sau ale funcționarilor ecleziastici care îi înconjurau, se pot spune multe. Se cunosc criteriile după care se făcea, atunci, selecția pentru treptele superioare ale autorității bisericești, și că politrucii statului n-au admis promovarea clericilor care manifestau o mai pronunțată conștiință a datoriei și demnității sacerdotale. Este regretabil că au fost clerici (dintre care unii tronează încă pe înalte scaune) care erau dispuși la orice compromis (uneori supralicitând!), numai să promoveze sau să se mențină acolo unde au fost înălțați. Știm că în Biserică sunt și nechemați și impostori, oameni lipsiți de vocație și spirit de sacrificiu, și chiar lupi deghizați, care au fost infiltrați special în staulul Bisericii. În noile condiții, Biserica ar avea datoria de a-i identifica pe acești agenți și de a-i elimina din cinul preoțesc, ca pe niște sperjuri ai legământului apostolic. Trecând la alte aspecte, considerăm ca nu poate fi cântărită suficient marea vinovăție a conducerii Bisericii, când n-a dat dovadă de eroism apostolic și a cedat, fără o reală împotrivire, interdicției statului ateu de a se face catehizație tip școală cu copiii, lăsând astfel mai multe generații orfane de credință. Este dezonorantă încercarea de a ne justifica abdicarea de la marea datorie lamentându-ne că "nu era voie". Pentru această datorie fundamentală nu trebuia să se ceară voie de la nimeni! Sau cum poate fi considerată altfel decât ca o impietate aproape impardonabilă faptul că ierarhii BOR au stat departe de cimitirile închisorilor, acolo unde zac martirii lui Hristos răpuși în timpul domniei sângeroase a lui Antihrist?

Din cele afirmate mai sus, se înțelege că nu suntem, sub nici o formă, avocații mediocrității, inconștienței sau lașității nimănui, cu atât mai puțin a celor care, râvnind la înaltele scaune în Biserică, nu au fost la înălțimea misiunii pe care liber și-au asumat-o, dar pe care erau obligați s-o onoreze cu orice preț, căci nimeni nu a fost forțat să devină căpitan de corabie în vremuri de furtună. Dar când se fac afirmații neadevărate și nedrepte, nu putem sta cu brațele încrucișate, mai ales când se aduc - precum în interviul cu pricina - acuzații grave la adresa unor oameni care nu se mai pot apăra. Ca unul care am avut privilegiul de a asculta în adolescență predicile anticomuniste ale marelui și curajosului ierarh de la Oradea și Beiuș, Nicolae Popovici, și onoarea de a sta într-o catacombă a temniței de la Aiud cu Părintele Dumitru Stăniloae, consider - și cred că tot românul va subscrie - că a declara ca "unealtă" a regimului ateu pe cel mai dârz episcop ortodox român (aruncat, în timpul ocupației maghiare, peste granță, într-un vagon de marfă, și mort apoi în surghiun, în timpul regimului bolșevic, pentru rezistența lui la ateizarea României) și, alături de el, pe cel mai mare teolog al neamului (care și-a dat tributul de suferință în umbra zidurilor reci ale închisorilor comuniste, alături de sute de preoți ortodocși) este o imensă nedreptate morală. De ce se ridică piatra, fără teamă de sacrilegiu, chiar și împotriva celor care au reprezentat onoarea și superioritatea Ortodoxiei românești în acele vremuri de cumpănă pentru credința strămoșească? Acum, când ei zac sub lespedea funerară, întru așteptarea Judecății celei atotdrepte, întrebăm pe zeloșii urmași ai slugii lui Ana și Caiafa, care, în nemernicia ei, a îndrăznit să-L pălmuiască fără nici o sfială pe Fiul lui Dumnezeu: Având în vedere tot ceea ce au realizat și pătimit acești doi giganți pentru Biserică și Neam, meritau să primească, ba încă și dincolo de moarte, palme pe obrazul lor curat?

De ce nu tratăm aceleași fapte cu aceeași măsură? Nu am auzit pe nimeni condamnând Justiția pentru că sunt și judecători corupți. De ce când este vorba de greșelile unor clerici ortodocși se condamnă Biserica în totalitate? Apostați și eretici au existat în toate veacurile, dar nu ei au constituit Biserica eternă. Pentru o dreaptă judecată, vom cerceta cazul Părintelui Vasile Lucaciu, "Leul de la Șișești", care a fost, precum se știe, preot greco-catolic. Prea puțin se știe, însă, că marele luptător pentru dezrobirea românilor din Ardeal a fost suspendat din funcția de preot-paroh de către episcopul său, Ioan Sabo de Gherla, ca o sancțiune pentru lupta sa naționalistă. Reacția românilor greco-catolici (și nu numai) a fost vehementă. Din toate părțile românismului se revărsau valuri de proteste și semnale de solidaritate cu ilustra victimă. "Rușinea și blestemul lumii asupra nemernicului trădător de neam" - tunau românii din Huedin, împotriva nefericitului prelat, care, în acele vremuri aspre pentru românii transilvăneni, nu era la înălțimea misiunii sale. Judecând această dramă bisericească din trecut, noi nu zicem: iată, Biserica greco-catolică a trădat interesele religioase și naționale ale românilor din Transilvania și a pactizat cu asupritorul milenar, pentru că noi nu confundăm Biserica greco-catolică cu persoana unui ierarh. Noi știm că în acel moment istoric nu obedientul episcop reprezenta Biserica greco-catolică, ci Părintele Vasile Lucaciu.

Pentru mine, ca preot activ în Biserica luptătoare din timpul prigoanei ateiste din România, Biserica Ortodoxă era reprezentată de ierarhul meu direct, PSS Iustinian Chira-Maramureșanul, care ne îndemna, cu înțelepciune și curaj, să ne facem datoria apostolică fără nici o șovăire, în acel moment istoric dificil pentru Biserică și întreg neamul. Voi reproduce o parte din acele cuvinte, consemnate chiar în clipa când au fost rostite, pentru ca să se rușineze nedrepții judecători și să se bucure bunii credincioși români, care, sub influența canonadei antiortodoxe, au avut vreo clipă de îndoială. În momentul când ascultam cu bucurie și emoție aceste cuvinte mari pentru timpul lor, nu bănuiam că va veni o vreme, cel puțin stranie, când cel care le pronunța va fi pus la zid ca trădător al lui Hristos! Atunci, în acele momente de răscruce, în inimile noastre de ostași angajați în marea bătălie de apărare a credinței într-un veac ateu, cuvintele blândului nostru Ierarh sunau ca un ordin de zi. "Ori de câte ori mă găsesc în fața Frățiilor Voastre, mă cuprinde un sentiment deosebit. Pentru că preotul de enorie este acela care susține pe umerii săi Biserica... Trăim o epocă de răscruce, de laicizare crescândă. Trebuie să lucrăm intensiv la reîncreștinarea lumii. Lepădarea de credință deschide drumul spre Apocalipsă. Anticipat oferim copiilor botezul, prin aceasta ne luăm obligația de a-i învăța credința. ...Noi suntem în permanent război: cu imoralitatea, cu ignoranța, cu diavolul. Lucrul principal este viața noastră de sfințenie. Să fim fiecare preot după inima lui Hristos. Aduceți-vă aminte de timpul copilăriei, când visam haina dumnezeiască de sacerdot... Un popor moral și cult, acesta este misiunea noastră de azi... Noi nu propovăduim o «minciună enormă», ci adevăruri fundamentale: existența lui Dumnezeu, sufletul, aspirația spre mântuire... Poporul pe care îl păstorim are multe necazuri. Singurul ajutor pe care i-l putem da este rugăciunea...

Noi nu suntem plătiți de nici o «agentură». Noi suntem păstorii poporului: noi râdem și plângem împreună cu el".

Pr. Liviu Brânzaș

(continuare în pag. 9)

PROFILURI LIRICE

Vasile Posteucă, autorul faimoasei cărți *Desgroparea Căpitanului* (apărute postum la Madrid, în 1977), a fost unul dintre poeții lirici importanți ai exilului românesc postbelic.

Placheta (29 pagini) care conține poemul *Catapeteasma bucovineană* (din care am ales fragmentele de mai jos) a apărut în Mexic, în 1963, ilustrată cu schițe de Nicolae Petra. Versurile reproduse de noi se găsesc la pp. 7-9, 13, 21 și 29. Ortografia a fost actualizată, iar greșelile de tipar s-au îndreptat în mod tacit.

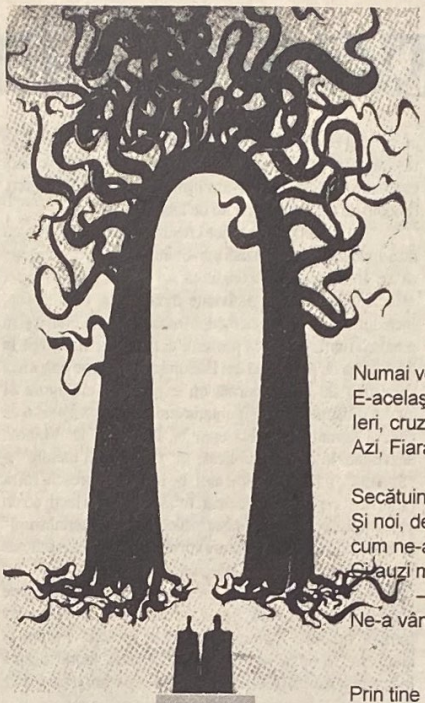

VERSURI DIN EXIL

VASILE POSTEUCĂ

CATAPETEASMA BUCOVINEANĂ

- fragmente -

Ard fagii... Ard fagii...
Uriașe vâlvătăi de la Suceava-n Igești,
Așa cum i-au crescut, viforoși, Pădurarii:
De strajă-n inima vetrelor strămoșești,
Înfruntând împătrite furtuni și fruntarii...
Ard fagii, bătând cerului la ferești,
Vorbind cu mormintele, cu stegarii
Plecați mioritic în cer și-n povești:
– Au trecut peste frunza verde, în galop,
Hoarde barbare, întunerec, potop:
Nevoile lumii, Semiluna, Tătarii,
Din noaptea Asiei până-n Prislop,
Și-au risipit iataganele morții ravagii,
Dar toate-au fost o clipă, un strop;
Au rămas doar Bucovinele: *Fagii*...

Ard fagii spre ceruri. Își strigă cuvântul.
Din alte vieți cu arcași mă desgrop...
Ard codrii. Mi-i vâlvătaie mormântul
Și Prutu-i numai sânge, un crop...
Sună din corn Domnul Ștefan, marele, sfântul,
Și buciumă codrii Rarăului, vântul:
– Fiara celui din urmă potop
Ne ponegrște, ne-ncalcă pământul,
Prăbușind ale iubirii mesagii
Pecetluite de Stea, de Profeți;
Ruga de veacuri a milioane de vieți,
Din Vicove la Cuciurul Mare și Voroneț,
Ard fagii, ard fagii...

O, te-aud sunând din corn, Pădurar,
Păunaș al codrilor, Unul...
Ți-i privirea piatră de unghi, de hotar;
Pasul tău cuprinde Cordunul;
Te-nțeleg orașele, te-aude cătunul...
Te-aud venind, vuind biruințî,
Dintr-un mormânt din crânguri moldave;
Te-a chemat plânsul părinților din părinți,
Pământul potopit de puhoaiele slave...
Te-au strigat stepele sfărâmate-n potcoave
De șoimari, de arcași, de hatmani,
Și ți s-a desfăcut mormântul de-o mie de ani,
Adumbrit de mănăstiri, de dumbrave...
Te-aud vuind de mai departe de moarte,
Ridicând Neamțuri, Tetinuri și Dave;
Îți rămân în urmă gropile toate deșarte:
Ard fagii și mugesc zimbrii stemei moldave,
Iar timpul s-a oprit între Liră și Capricorn.
Ridică-te, ca-n vremi de furtună,
Și-aleargă peste Tigheciuri, și sună
Ca-n doinele lui Bădia Mihai: sună din corn
Că te-aud și te văd, și piatra-mi răstorn,
Din moarte și pribegie mă-ntorn,
Chiotind și cântând cu Arcașii,
Înternițat, drumuind cu iobagii,
Să treacă peste mormântu-mi vrăjmașii
Și neamul nevoii, umplându-și desagii
De evanghelii, de bunătate, de cer...
Văd acum departe, dincolo de cortina de fier,
Strigăt de moarte, în stranii miragii:
Ard fagii pe zarișteа lumii... Ard fagii...

Desen de Ștefan ORTH

Numai veacul e altul: pacostea-i una.
E-același Satan asmuțind uraganul:
Ieri, cruzii barbari, Semiluna...
Azi, Fiara, cu secera și ciocanul

Secătuindu-ne sângele, lanul...
Și noi, de când știi, mult smeriți, cu Iisusul,
cum ne-ai poruncit din părinți...
Și auzi mărturia deznădejdii noastre fierbinți:
– Pentru huzur și pentru străvechii arginți,
Ne-a vândut, Doamne, Apusul...

***

Prin tine vom învia și noi, Bucovină,
Biruința de dincolo de mormânt...
Toți cei care ne-am stins pe zarea străină
Și n-am uitat sfântul tău legământ.
Și de n-om avea loc pentru cenușă și cruce,
Ne-om aduna cu cei de mâine-n ogoare
Și-om fi cântec în inima lor, și ne-om duce,
Cu arcașii și fagii, spre zări viitoare...
– În inima ta nici o jertfă nu moare!

Tu ne-ai dat, când luna rumenise făgetul,
Vestitorul mâniilor noastre curate: Poetul...
Și ca să-ți împlinească balada,
Tot tu ne-ai trimis Pădurarul cu spada,
Ca să ne-ntoarcă din crâșme spre mănăstiri...

Se răsvedeau în inima lui apocalipticii zbiri
mugind din Siberii... Și el a sunat din corn, a sunat,
Să ne-arate din nou Steaua pe cer;
A sunat și-a zidit,
Din destinul lui de cruciat și oier,
Veacuri noi de rumânie și mit,
Și s-a crucificat înfigurat întru nat,
Spre liniști albastre și mioritice culmi de nuntiri,
Vestind ceasul celei de-a doua veniri...

Cânta prea frumos și i-au sfărâmat fluierul de stânci,
în Carpați,
Că și-a dat inima și viața lui pentru frați,
Și ruga din ora de-apoi i s-a urcat în psaltiri,
Să crească vie în noi,
Spre țara de aur și dor
A celui mai jertfelnic popor...
– M-auzi, Bucovină, Tu, cruce a vremii de-apoi?...

***

Suntem singuri acum, Bucovină,
Singuri ca-nainte de-a deschide mormântul...
Aud cum bat în inima ta vremi ce-au să vină,
Văd cum din harul tău trăiește pământul.
Golgota ta luminează Cuvântul:
Lumină din eterna lumină...

Și curând vor vedea vânzătorii din Yalte,
Caiafa cu vițelul de aur și comisarul ateu,
Cum se ridică din morți neamul meu
Și spre-altarul tău, din lumi mai înalte,
Cum coboară, majestuos, Dumnezeu...

NICOLAE C. PAULESCU sau

"Vin deci să aduc înţelepciunii infinite prinosul de adoraţie al ştiinţei vieţii."
(N. C. Paulescu)

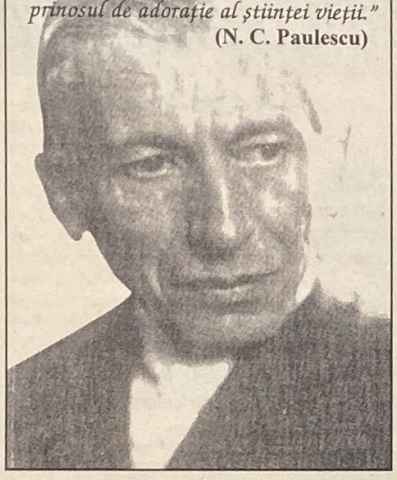

Fiecare epocă, de când lumea, şi-a avut *prejudecăţile* ei. Ceea ce numim *mentalităţi* sunt, în primul rând, sinteze colective ale prejudecăţilor dominante într-un anumit moment istoric. Mentalitatea modernă, pe lângă prejudecata că nu ar mai avea prejudecăţi, se defineşte prin alte câteva apriorisme generale şi cronicizate: exaltarea raţiunii, a individului, a progresului etc. La rând cu acestea (şi în strânsă legătură cu ele) stă *prejudecata incompatibilităţii între adevărul ştiinţific şi adevărul religios, între valorile credinţei şi valorile cunoaşterii*. Adevărurile se extrag raţional şi experimental, dintr-o realitate limitată la imediatul empiric. Lumea este conjurată să răspundă schemelor noastre mentale şi posibilităţilor tehnice de care dispunem. Tot ceea ce nu intră în aceste cadre de recepţie şi interpretare, adică în sistemul curent de prejudecăţi, ofensează sau sperie. Spiritul rătăceşte printre fenomene, ignorând esenţele. Efectele sunt înregistrate cu meticulozitate, dar cauzalitatea este în suferinţă: adevăratele cauze sunt confundate, cel mai adesea, cu condiţiile favorizante ale fenomenelor. Fizicul triumfă asupra metafizicului, fără scrupule şi fără complexe. Într-o lume atât de suficientă sieşi, de Dumnezeu nu mai este nici nevoie, nici loc. Cum observa un autor francez, "oamenii pierd esenţialul şi ignoră ceea ce au pierdut". Rămâne doar mirarea difuză că, după atâta "deşteptăciune" şi "progres ştiinţific", lumea, în loc să se prefacă în "paradis", aduce tot mai mult a "infern"!

Dar fiecare epocă, de când lumea, a cunoscut, pe lângă curentul dominant al prejudecăţilor colective, şi *reacţiuni* individuale, uneori complet izolate, fie revalorificând anumite sugestii viabile ale trecutului, fie anticipând anumite dezvoltări viitoare. Fiecare epocă şi-a avut *reacţionarii* ei, ce adeseori şi-au scandalizat contemporanii, dobândindu-şi însă marele merit de a fi împiedicat – sau măcar de a fi încercat să împiedice – încremenirea spiritului în sisteme de prejudecăţi. Adevărata dinamică istorică a culturii şi a civilizaţiei se datorează până la urmă nu majorităţilor înscrise în "convenţie", ci acestor minorităţi care o refuză.

Modernitatea şi-a avut şi ea, pe lângă atâţia apologeţi de duzină, adversarii sau *des-fermecătorii* ei, ce au chemat-o să-şi conştientizeze limitele, să-şi cenzureze "uitările" şi să se autodepăşească din mers. Savantul român **Nicolae C. Paulescu** s-a numărat printre aceştia din urmă. El şi-a propus să combată mai ales prejudecata curentă a incompatibilităţii dintre religie şi ştiinţă. Nu de pe poziţii strict teoretice, cum au făcut-o alţii, ci din exerciţiul permanent al profesiei sale. El nu a fost un filosof care, izolat de activitatea ştiinţifică propriu-zisă, să se fi dedat la speculaţii şi verdicte, ci a fost un practician genial, luminat de credinţe şi de intuiţii profunde. În răspărul pozitivismelor contemporane, "ştiinţa" s-a smerit, cu N. C. Paulescu, dinaintea lui Dumnezeu, fără să înceteze de a fi "ştiinţă". Ba chiar *s-a înălţat smerindu-se*, căci orice întâlnire *autentică* cu divinul este fecundă şi înălţătoare, ca una ce face să se răsfrângă în relativ ceva din maiestatea absolutului. Aceasta este marea lecţie pe care ne-a transmis-o profesorul Paulescu, dincolo de performanţele lui de laborator.

Concepţia ştiinţifică creştină a lui N. C. Paulescu nu a apucat să fie sintetizată într-o singură carte, deşi ea pare să se fi închegat în conştiinţa lui destul de devreme, călăuzindu-i întreaga activitate didactică şi publicistică. Încă din 1904, la câţiva ani după întoarcerea din Franţa şi în preajma numirii sale ca profesor definitiv de fiziologie la Facultatea de Medicină din Bucureşti, îşi începe polemica ştiinţifică de lungă durată cu exponenţii autohtoni ai evoluţionismului. Argumentaţia antidarwinistă folosită de tânărul savant împotriva unor N. Leon sau D. Voinov, dezvoltată în textele publicate în "Convorbiri literare" şi "Spitalul", îl încântă, între alţii, pe un T. Maiorescu, spirit raţionalist şi polemist încercat. În 1905 ţine trei lecţii cu un viu ecou în epocă ("Finalitatea în biologie", "Materialismul" şi "Suflet şi Dumnezeu"), care vor alcătui lucrarea publicată în acelaşi an, *Filosofie biologică. Noţiunile de "suflet" şi "Dumnezeu" în fiziologie*[1], fundamentală pentru definirea concepţiei sale generale, finalist-creaţioniste. În 1910 vedea lumina tiparului volumul *Instincte sociale. Patimi şi conflicte. Remedii morale*[2], cu faimoasa teorie despre instincte şi patimi (reluată în *Cele patru patimi şi remediile lor*, din 1921), din care creşte organic întreaga sa concepţie asupra viului. Precizări interesante în problema urmăritâ aici se mai găsesc în straniul volum *Spitalul, Coranul, Talmudul, Cahalul, Francmasoneria* (1913), ce continuă, în anumite privinţe, cartea din 1910 (cu analiza legislaţiilor religioase)[3], precum şi în al său *Traité de Physiologie médicale* (apărut în ţară, în trei volume, între 1919 şi 1921).

Desigur, nu pot ambiţiona aici mai mult decât o schiţare a concepţiei teiste lui N. C. Paulescu asupra originii, rânduielilor şi dinamicii viului. Pentru el, ca şi pentru gândirea creştină tradiţională, dumnezeirea se vădeşte din "contemplarea" măreţiei şi ordinii Creaţiei. De altfel, orice concepţie creaţionistă şi finalistă dezvoltă, într-un fel sau altul, aşa-numitul "argument cosmologic" al existenţei lui Dumnezeu, în strânsă legătură cu aşa-numitul "argument teleologic". Aşa cum îndărătul operei de artă, în care toate elementele sunt armonice şi necesare, există geniul creator al unui artist conştient (fie el cunoscut sau nu), ce a urmărit un scop, a utilizat o tehnică şi a impus o structură, tot astfel îndărătul ordinii universale (*kosmos*-ului) trebuie să existe o inteligenţă creatoare, ale cărei "urme" apar incontestabile observatorului atent şi lucid. Aşa cum despre o operă de artă căreia i se ignoră autorul nici o minte normală n-ar putea afirma că ar fi rezultatul hazardului, al întâmplării oarbe, tot astfel e absurd să se creadă că lumea, în uimitoarea ei complexitate, e un produs al hazardului pur. Materialismul ne cere să credem într-o minune mai mare decât toate minunile! Îmi amintesc de cuvintele puse pe seama lui Iisus într-o apocrifă: "Dacă ceea ce este material s-a zămislit din ceea ce este spiritual, aceasta reprezintă o minune. Dar dacă ceea ce este spiritual s-a zămislit din ceea ce este material, aceasta reprezintă o minune a minunilor. Numai că stau atunci şi mă întreb: Cum de încape atâta bogăţie într-atâta puţinătate?!" (*Evanghelia după Toma*, 29).

Profesorul Paulescu afirmă cu tărie: "Adevărata ştiinţă este cunoştinţa prin cauze, iar cine studiază cauzele secundare e forţat de însăşi logica ştiinţifică să se ridice până la cauza primă, adică până la Dumnezeu". Şi în altă parte: "Viaţa este efectul a două cauze imateriale: una, *cauza secundă* sau SUFLETUL – unică pentru fiecare fiinţă vieţuitoare; cealaltă, *cauza primă* sau DUMNEZEU – unică pentru totalitatea fiinţelor vieţuitoare". Astfel, în concepţia sa, "a demonstra existenţa unei cauze prime a vieţii, imateriale, unice şi infinit înţelepte – iată limita sublimă la care ajunge fiziologia. Această cauză primă este Dumnezeu. Omul de ştiinţă nu se poate deci mulţumi să zică: *Credo in Deum*. El trebuie să afirme: *Scio Deum esse*".

Pentru mentalitatea ştiinţifică (de ieri, dar şi de azi), astfel afirmaţii, ba încă într-un *Tratat de fiziologie medicală*, sunt cel puţin derutante... Contemporanii mărturisesc că era fascinant să-l asculţi dezvoltând aceste lucruri de la catedră: "Ca profesor, Paulescu era o figură covârşitoare. Lecţiile lui de fiziologie erau extrem de impresionante. Care dintre noi nu a fost cuprins de emoţie [...] atunci când, în faţa unei studenţimi atente şi iubite, evoca existenţa dumnezeirii, a acelei forţe supreme în care el credea cu o convingere neclintită?", scria Aurel Abramovici[4].

Viaţa se întemeiază, la toate nivelurile ei, pe *instinctele* pe care Dumnezeu le-a sădit în natură. Paulescu înţelege să demonstreze acest lucru cu o extraordinară meticulozitate, în maniera ştiinţei descriptiviste a secolului trecut. Tratând, bunăoară, problema instinctelor sociale, el face un lung excurs prin mai tot universul zoologic, selectând şi citând masiv din opera lui A. E. Brehm[5], una dintre "marile enciclopedii taxinomice şi descriptive", considerată "lucrarea cea mai vastă şi mai completă de la sfârşitul secolului al XIX-lea"[6]. El îşi construieşte astfel *fundamentul biologic* al teoriei sale, urmând să raporteze apoi fenomenul uman la marele tot organic al naturii vii. Concluzia generală extrasă din faptele prezentate este că "*legea supremă* care conduce societăţile, la oameni şi la animale, este IUBIREA". Cercetarea *ştiinţifică* îl duce astfel la o concluzie profund *creştină*. Nefuncţionarea acestei "legi supreme" în multe dintre societăţile omeneşti nu-l contrazice principial, ci vădeşte doar tendinţa de perversiune a omului în raport cu natura, adică cu *ordinea firească a lumii lui Dumnezeu*. Desigur, omul nu poate fi redus la natură, în sensul biologic al cuvântului; el nu este doar *fiinţă pro-creatoare*, ca animalele, ci şi *fiinţă creatoare* (de cultură şi civilizaţie); în această a doua ipostază, el *depăşeşte natura*. Însă a depăşi natura nu înseamnă a o nega sau a o silui; în condiţii normale, civilizaţia şi cultura, corolare istorice ale umanului, trebuie *să se armonizeze* atât cu natura, cât şi cu Dumnezeu, după cum şi una cu cealaltă[7].

Paulescu constată în lumea vie anumite conflicte rezultate "din exerciţiul normal al instinctelor"; astfel de conflicte au mai degrabă un caracter benefic, funcţionând ca nişte forme de reglaj ale naturii vii[8]. Cu adevărat îngrijorătoare sunt conflictele rezultate "din *trebuinţe*

---

[1] Reeditată de către discipolul său, dr. V. Trifu, în 1944: Dr. N. C. Paulescu, *Fiziologie filosofică, I, Noţiunile "suflet" şi "Dumnezeu" în fiziologie*, în seria "Scriitori români moderni" a Fundaţiei Regale pentru Literatură şi Artă. O nouă ediţie este în pregătire la Editura Anastasia.

[2] Pe care am reeditat-o de curând (1995) la Editura Anastasia. Aceasta a fost prima reeditare în ţară a unei cărţi de N. C. Paulescu după mai bine de 50 de ani.

[3] În testamentul său (datat 20 III 1931), profesorul includea în ciclul *Fiziologie filosofică* şi alte două lucrări: una dedicată rasei evreieşti (reunirea unor broşuri apărute separat), alta raporturilor dintre "Biserică" şi "Sinagogă", după părerea mea neconcludente din punctul de vedere urmărit aici şi tributare – într-un mod astăzi indezirabil – anumitor realităţi complexe ale epocii. M-am referit mai pe larg la aceste aspecte în auxiliile critice ale volumului din 1995 (*cf.* pp. 5-6, 14, 16, 225, 227-228, 231-233).

[4] 1883-1942, medic român de origine evreiască, întemeietorul publicaţiei "Bucureşti medical", în care apărea, în august 1931, necrologul profesorului Paulescu, din care am extras fragmentul de mai sus.

[5] 1829-1884, zoolog german, autorul monumentalei opere *Viaţa animalelor* (*Tierleben*), apărută iniţial în şase volume (1863-1869), apoi reeditată şi completată, în diferite ediţii germane şi străine.

[6] *Cf.* Robert Delort, *Les animaux ont une histoire*; trad. rom.: *Animalele şi istoria lor*, Meridiane, Bucureşti, 1993, pp. 7 şi 490.

[7] "Adevărata cultură – scrie altădată profesorul, folosind cu acelaşi înţeles noţiunile de "cultură" şi "civilizaţie" – nu poate fi decât creştină, deoarece cuvântul *civilizaţie* însemnează dezbărare de vicii şi singură doctrina lui Hristos combate eficient aceste flagele".

[8] Are însă grijă să precizeze imediat, într-o notă: "Acest fapt a fost întrezărit de Darwin, care l-a numit «lupta pentru existenţă». Dar, neînţelegându-i semnificaţia, adică neprivindu-l ca pe un accident, ce se întâmplă în mod excepţional şi numai atunci când hrana este insuficientă, acest autor l-a considerat ca expresie a unei *legi generale şi permanente a naturii* şi ca pe unul dintre cei trei factori esenţiali ai pretinsei *evoluţii şi transformări a speciilor*".

ȘTIINȚA LUI *SCIO DEUM ESSE*

instinctive anormale (alterate, deviate), cu alte cuvinte, din *patimi* sau vicii" (ceea ce limbajul teologic numește îndeobște "păcate"), care sunt apanajul exclusiv al omului – singura ființă vie capabilă să-și perverteaască instinctele prin conștiință: "Dintre animale [aici în sensul de ființe înzestrate cu suflet, *anima* – n.n.], singur omul are facultatea de a transforma instinctele în acte voluntare [...] De aici a rezultat că, în timp ce animalul încătușat de instincte nu se abate niciodată de la legile naturii, omul, aproape liber, a ajuns să calce în picioare aceste admirabile legi stabilite de Dumnezeu în vederea fericirii lui. Într-adevăr, nu orice om este în stare să cunoască și să înțeleagă scopurile instinctelor; în aceste condiții, prerogativa de a-și alege mijloacele devine, în mâinile omului ignorant sau neînțelept, o armă periculoasă, cu care se poate chiar sinucide. Din admirabila desfășurare a actelor instinctive, un asemenea om nu remarcă și nu reține decât *senzațiile plăcute* care însoțesc îndeplinirea actelor respective. Și în loc de a se înălța până la scopul instinctului, el nu mai urmărește decât *plăcerea*, devenită unică țintă a activității sale. Or *patima* nu e altceva decât *căutarea exclusivă a plăcerii ce rezultă din satisfacerea unei trebuințe instinctive deviate* (adică al cărei scop natural este ignorat, neînțeles sau chiar – nu de puține ori – dinadins relativizat)". Aici știința se întâlnește cu înțelepciunea sfinților; *Filocalia* avertizează mereu asupra acestor lucruri, începând încă de la Sf. Antonie cel Mare ("Nu cele ce se fac după fire sunt păcate, ci cele rele după alegerea cu voia"[9]); Sf. Maxim Mărturisitorul, mai ales în *Cele patru sute de capete despre dragoste*, vorbește despre *patimi* în termeni aproape "paulescieni": "Patima este o mișcare a sufletului împotriva firii, fie spre o iubire nerațională, fie spre o ură fără judecată a vreunui lucru, sau din pricina vreunui lucru dintre cele supuse simțurilor [...] Sau iarăși, păcătoșenia este o judecată greșită cu privire la înțelesurile lucrurilor, căreia și urmează reaua întrebuințare a lucrurilor [abuzul de lucruri]. De pildă, când e vorba de femeie, judecata dreaptă cu privire la împreunare trebuie să vadă scopul ei în nașterea de prunci. Deci cel ce urmărește plăcerea, greșește în judecată, socotind drept bine ceea ce nu e bine. Așadar, unul ca acesta face rea întrebuințare [abuzează] de femeie împreunându-se cu ea. Tot așa este cu celelalte lucruri și înțelesuri"[10].

Lupta cu patimile – leitmotiv al literaturii mistice și ascetice – reprezintă și din punctul de vedere științific al lui N. C. Paulescu marea problemă morală și socială a ființei umane. El nu întârzie să pună problema "profilaxiei și terapiei" patimilor rezultate atât din devierea instinctelor individuale, cât și din aceea a instinctelor sociale. Dacă în privința patimilor individuale ("de nutriție și de reproducere") medicina poate avea o oarecare eficiență[11], în fața patimilor sociale ("de proprietate și de dominație") ea rămâne neputincioasă. În căutarea unor "remedii ale patimilor sociale", profesorul va iscodi "scrierile marilor filosofi" (arătând și rădăcinile ideologice ale Revoluției franceze – cel mai mare cutremur social cunoscut până la acea dată – ale cărei orori le va zugrăvi cu numeroase citate din *Les origines de la France contemporaine* de H. Taine[12]), apoi "principalele legislații civile" și, în cele din urmă, "principalele legislații religioase". Cunoștințele lui Paulescu sunt nu o dată surprinzătoare, iar analizele, cel mai adesea, pertinente. Totul culminează cu examinarea *moralei creștine* (firește, din perspectiva strictă a problematicii abordate), pe care o găsește a fi singura cu adevărat lucidă și eficientă, mai ales în privința "celor două patimi sociale, de *proprietate* și de *dominație*", care au adus lumii cele mai mari ravagii. Iubirea, pe care o aflase, prin cercetare empirică, drept "legea supremă a naturii vii", se regăsește la temelia învățăturii lui Iisus Hristos. Iubirea este legea Creației, pentru că Însuși Creatorul este Iubire (*I Ioan* 4, 8 și urm.). Esența morală a creștinismului este formulată astfel: "... Dumnezeu vrea ca recunoștința pe care I-o datorăm s-o manifestăm față de semenii noștri, adică *să iubim pe oricare om ca și când ar fi Dumnezeu!*" (afirmație întemeiată pe *Matei* 25, 31-40). Întrucât nu poate fi decât *divină*, această morală este și singura cu adevărat... *științifică*. Pentru că dacă Dumnezeu este cauză primă și scop ultim a tot ce există, atunci adevărata știință nu poate duce decât la descifrarea în natură a semnelor voinței și rațiunii divine, la întâlnirea cu Dumnezeul Cel Viu, cu Iisus Hristos, Logosul întrupat. "Știința vieții m-a determinat să afirm, într-o lecție anterioară: «Cred în Dumnezeu». Aceeași știință mă determină astăzi să adaug: «Și în Iisus Hristos»"...

Mesajul esențial al vieții și operei lui N. C. Paulescu stă în această reliefare a *unității dintre natural și supranatural*, cu toate consecințele ei teoretice și practice. Poate că nici un savant român n-a mai vorbit atât de avântat ca el despre "unirea desăvârșită ce trebuie să existe între religie și știință". Prezentându-l în câteva pagini memorabile din volumul *Ortodoxie și etnocrație* (1936), N. Crainic observa: "Pentru Nicolae Paulescu [...] naturalul și supranaturalul nu se exclud, ci se completează; Hristos n-a venit să strice natura, ci s-o desăvârșească. Căci natura e creația lui Dumnezeu, iar creștinismul e revelația aceluiași Dumnezeu". Știința lui *scio Deum esse* de aici începe.

Răzvan CODRESCU

Comunicare susținută la Facultatea de Medicină din București, în cadrul celei de-a XIV-a Conferințe Naționale de Fiziologie, ce a avut ca temă "Finalitatea viului în concepția lui Nicolae C. Paulescu". Un rezumat al textului a fost publicat, cu regretabile erori, în broșura-program a Conferinței (pp. 9-11). Publicând aici textul integral, amintim că în această lună se împlinesc 66 de ani de la trecerea în eternitate a marelui savant (19 iulie 1931). Pentru alte amănunte privind viața și opera acestuia, a se vedea, ca surse mai recente, volumul Nicolae C. Paulescu, *Fiziologie filosofică, I, Instincte sociale. Patimi și conflicte. Remedii morale* (text îngrijit, introducere, repere biobibliografice, note și comentarii de Răzvan Codrescu, Ed. Anastasia, București, 1995) sau articolul nostru "Un mare savant creștin: Nicolae C. Paulescu" (în "Puncte cardinale", anul V, nr. 10/58, oct. 1995, p. 8).

---

[9] *Fil.* rom., vol. 1, ed. 1947, p. 14.

[10] *Fil.* rom., vol. 2, ed. cit., pp. 57-58.

[11] "Din nefericire, puțini sunt astăzi medicii capabili să îndeplinească această funcție socială; cei mai mulți, împotmoliți în mocirla materialismului, ignorând instinctele și patimile sau alteori fiind pătimași ei înșiși, nu se preocupă decât de latura comercială a profesiei medicale", observă marele fiziolog, mai contemporan cu noi decât oricând. "Sper că studenții în medicină sunt conștienți de sublimitatea rolului ce le va reveni și că vor ține la *onoarea de a-și înnobila meseria, ridicând-o la rangul de sacerdoțiu*".

[12] Din păcate, această operă monumentală a lui Hippolyte Adolphe Taine (1828-1893), cunoscut la noi mai mult ca filosof al artei sau critic și istoric literar, n-a fost tradusă nici până astăzi în limba română. Ea reprezintă poate cea mai zguduitoare frescă a ororilor Revoluției franceze (1789-1799), cărora li se pot afla numeroase similitudini în revoluțiile comuniste de mai târziu. N. C. Paulescu vedea în Revoluția franceză "dezlănțuirea celor mai teribile patimi omenești" și "un document biologic de cea mai mare importanță". *Cf.* și Nicolae C. Paulescu, *Spitalul, Coranul, Talmudul, Cahalul, Francmasoneria*, București, 1913 (un extras a apărut și în "Puncte cardinale", anul V, nr. 10/58, oct. 1995, p. 9).

SRSF

Societatea Română de Științe Fiziologice Filiala București

A XIV - a Conferință Națională de Fiziologie

Universitatea de Medicină și Farmacie "Carol Davila" – București –

Catedra de Fiziologie "Nicolae C. Paulescu"

București 29–31 Mai 1997

BROȘURA - PROGRAM A CONFERINȚEI

Între 29 și 31 mai a.c., sub egida Societății Române de Științe Fiziologice și a Catedrei de Fiziologie "Nicolae C. Paulescu" de la Universitatea de Medicină și Farmacie "Carol Davila" din București, s-a desfășurat cea de-a XIV-a Conferință Națională de Fiziologie, închinată în acest an memoriei profesorului **N. C. PAULESCU** (1869–1931), adevăratul descoperitor al insulinei și unul dintre cei mai mari savanți creștini ai acestui secol. Tema "rapoartelor" prezentate în dimineața de vineri, 30 mai, a fost "Finalitatea viului în concepția lui N. C. Paulescu", pentru ca în după-amiaza aceleiași zile să aibă loc "masa rotundă" cu tema "Fiziologia – încotro?". Moderator a fost prof. dr. Radu Cârmaciu, președintele Comitetului de Organizare. După câteva cuvinte de salut și mesaje protocolare, au fost prezentate următoarele comunicări (conform broșurii-program, în care au apărut și rezumatele majorității acestora): prof. dr. **Radu Cârmaciu**, "Profesorul N. C. Paulescu la confluența dintre știință și credință"; **Răzvan Codrescu**, "N. C. Paulescu sau știința lui *Scio Deum esse*"; prof. dr. **Nicolae Constantinescu** (consilier la Președinția României), "Relații între cunoașterea științifică și cunoașterea revelată"; dr. **Adrian Restian**, "Despre finalitate în biologie și medicină"; prof. dr. **Traian Negru**, "Considerații privitoare la gândirea teoretică a lui N. C. Paulescu"; prof. **Nicolae Ionescu**, "N. C. Paulescu – cel mai mare interpret științific al divinității"; prof. dr. **Nicolae Constantin**, "Considerații privind polemica N. C. Paulescu – D. Voinov, pe tema finalității vitale"; prof. dr. **Elena Nicolescu**, "Gr. Th. Popa și N. C. Paulescu: concepții ireconciliabile sau complementare?"; prof. dr. **Andrei Olinescu**, "Fatalitate sau evoluționism în imunologie?"; dr. **Dorel Lucian Radu**, "Rezistența celulelor tumorale la chimioterapie: cauză sau efect?"; prof. dr. **Fr. Schneider**, dr. **Gh. Mihalaș**, dr. **Georgeta Mihalaș**, dr. **O. Coste**, "«Haosul» și fiziologia"; prof. dr. **Constantin Enăchescu**, "Finalitatea proceselor fiziologice ca metafizică a viului"; dr. **Radu Negoescu**, ing. **Dan Angelescu**, "După un secol de experiențe, Fiziologia își revendică fundamente filosofice avansate de N. Paulescu" și conf. dr. **Dumitru Constantin**, "Argumente pentru o lume programată". Nu a lipsit nici **Părintele Galeriu**, cu verbul său electrizant.

În holul central al Facultății de Medicină a fost organizată o expoziție cu 52 de postere (Secțiunea I: *Funcția cardio-respiratorie*; Secțiunea II: *Sistemul sanguin*; Secțiunea III: *Sistemul nervos și organele de simț*; Secțiunea IV: *Digestie, metabolism, sistem endocrin*; Secțiunea V: *Varia*). Prezentarea acestora și numele numeroșilor realizatori figurează în broșura-program (pp. 20-48) scoasă la Editura Universitară "Carol Davila", prin grija organizatorilor.

În dimineața de sâmbătă, 31 mai, cei doritori au putut vizita – avându-l ca amfitrion pe d-l Dan Angelescu (nepotul savantului omagiat) – Casa Memorială "Nicolae C. Paulescu" din București, str. Radu Calomfirescu Nr. 17.

Trebuie remarcată *deschiderea teoretică* (științifică, filosofică și teologică deopotrivă) ce a caracterizat, în general, lucrările Conferinței, în răspărul mentalității înguste lăsate moștenire de dogmatismul ideologic al ultimei jumătăți de veac.

"NOROIUL LA ROMÂNI"

II

" Până la urmă vom învinge şi visul nostru secular se va înfăptui, dar preţul împlinirii lui este chinuitor de dureros. Ştiam că va trebui să plătim unitatea noastră naţională cu atâta sânge, nu am crezut însă niciodată că va trebui să plătim şi cu atât noroi".

Ion I.C. Brătianu
(Iaşi, primăvara 1917)

În ziua de 6 feburiarie 1917, colonelul Al. Sturdza, comandantul Diviziei a 15-a, vine în sectorul diviziei pe care o comandase înainte (Divizia a 8-a), însoţit de aghiotantul său, locotenentul Wachmann, şi de ordonanţă, sub pretextul că doreşte să-şi ia rămas bun de la foştii săi camarazi. Aici, la poalele dealului Voloşcani, Sturdza şi aghiotantul său trec, peste linia tranşeelor şi a reţelelor de sârmă ghimpată, la inamic. Ordonanţa, ţăran român, refuză să-i urmeze. Este împuşcat, fără milă, cu sânge rece, de cel pe care-l slujise cu credinţă. Aşadar, fiul lui Dimitrie Sturdza, şeful Partidului Liberal şi de mai multe ori prim-ministru al României, şi ginerele fruntaşului conservator Petre Carp, nu era numai trădător, ci şi criminal!

La două zile după dezertare, prin mai multe puncte ale frontului, gradaţi şi soldaţi români, aflaţi în prizonierat la inamic, au fost trimişi din liniile germane în liniile române, aducând cu ei *"Chemarea"* pe care Sturdza o adresa ostaşilor. În aceste manifeste, trădătorul spunea că intenţionează să facă o *"oştire nouă"* în Munţii Vrancei, din prizonieri români aflaţi în captivitate la nemţi. El îi îndemna pe ostaşii români să dezerteze şi să se înroleze în armata sa, pentru *"a reîntregi ce s-a stricat şi a recuceri ce s-a pierdut"* sub conducerea unui Rege şi a unui Guvern care acţionează împotriva intereselor naţionale, declarând război Germaniei...

La 10 februarie, în sectorul Diviziei a 8-a, a fost prins principalul complice al lui Sturdza, locotenent-colonelul Crăiniceanu, comandantul Regimentului 25, pe când se întorcea din liniile duşmane, unde se întâlnise cu tovarăşul său, de la care primise instrucţiuni şi manifeste.

Toată ziua de 11 februarie austro-germanii au aşteptat, conform *"Chemării"* trădătorului Sturdza, ca trupele române să părăsească tranşeele şi să treacă în liniile inamice. Aşteptarea a fost însă zadarnică. Din liniile Armatei Române n-a venit decât un puternic bombardament de artilerie, care anunţa prăbuşirea planului trădător.

Cât îl priveşte la Crăiniceanu, acesta a fost adus în faţa Curţii Marţiale sub învinuirea de instigare la trădare, crimă pedepsită în timp de război cu moartea. Se pare însă că magistraţii care l-au judecat au ţinut seama de faptul că învinuitul era fiul generalului Crăiniceanu, fost ministru de Război şi nepotul de soră al generalului Prezan, comandantul Armatei a IV-a. Şi, în loc de condamnare la moarte, au rostit o sentinţă de condamnare la muncă silnică pe viaţă. Aflând aceasta, generalul Prezan a adoptat o atitudine asemănătoare eroilor din tragediile antice. A casat sentinţa şi l-a trimis din nou în judecată pe fiul surorii sale, iscălind apoi personal sentinţa de condamnare la moarte. Sentinţa a fost executată în Vinerea Paştelui. În faţa celor pe care-i comandase, trădătorul a fost împuşcat de un pluton de soldaţi din propriul său regiment.

Nereuşind să provoace o defecţiunme în rândurile combatanţilor de pe front, Sturdza a încercat să organizeze *"noua armată"* din prizonierii aflaţi în captivitate în Germania, cu care urma să pună capăt rezistenţei armatei naţionale din Moldova, comandată de Regele *"trădător"*. Dar iată cum descrie I.G.Duca, în *Amintiri politice* reacţiunea corpului ofiţeresc din prizonierat la incitaţia de a colabora cu inamicul:

"Spre cinstea corpului nostru ofiţeresc, încercarea lui nu a reuşit. Afară de câtiva mizerabili, lipsiţi de orice simţ patriotic şi de câtiva nenorociţi atraşi de perspectiva de a se reîntoarce mai curând în sânul familiilor lor, ofiţerii noştri, chinuiţi şi muritori de foame prin lagărele germane, au respins cu indignare propunerile lui Sturdza şi au rămas până la capăt credincioşi cauzei neamului şi drapelului ţării. În unele părţi Sturdza a fost întâmpinat chiar, precum se cuvenea, cu aspre şi insultătoare cuvinte. Atunci şi-a dat seama că speranţele lui se năruiau şi, mai ales atunci, Mackensen a priceput că speranţele ce le pusese în Sturdza erau lipsite de temei, că în armata română nu era numai vitejie fizică, dar şi probitate morală şi conştiinţă naţională, şi, prin urmare, că Germania comisese o nouă greşeală psichologică închipuindu-şi că în rândurile acestei armate un Sturdza poate fi altceva decât o rară şi tristă excepţie."

Dacă tentativa Germaniei din timpul primului război mondial de a crea o *"armată nouă"*, care să se opună armatei naţionale, a eşuat, nu tot acelaşi lucru s-a petrecut în războiul împotriva Uniunii Sovietice. Din rândurile ostaşilor şi ofiţerilor români căzuţi prizonieri în cele două mari bătălii pierdute la sfârşitul anului 1942 şi începutul anului 1943, încercuirea de la Cotul Donului şi cea de la Stalingrad, Moscova şi-a propus să organizeze o divizie de *"voluntari"* încadrată în Armata Roşie, cu rostul de a participa activ, mai întâi la efortul de război sovietic şi apoi, ca instrument politic, la procesul de comunizare a României. Aşa s-a născut, la îndemnul lui Stalin, în iulie 1943, Divizia Tudor Vladimirescu, sarcina organizării ei fiind încredinţată grupului de comunişti *"români"* aflaţi pe teritoriul sovietic, în frunte cu Ana Pauker şi Valter Roman, figuri de vârf din conducerea Cominternului.

Mijloacele de stimulare ale *"elanului patriotic"* pentru participarea voluntară la *"eliberarea României de sub ocupaţia fascistă"* au fost cele clasice folosite de comunişti: înfometarea, munca forţată şi refuzul asistenţei medicale. Şi cum Uniunea Sovietică nu aderase la Convenţia de la Haga (din 1907, privitoare la tratamentul prizonierilor de război, completată cu Convenţia de la Geneva din 1929) decât în 1943, în iarna ce a precedat aderarea, în lagărele sovietice de prizonieri s-a murit pe capete. Statistici oficiale în ceea ce priveşte mortalitatea în rândurile prizonierilor de război nu există. Singurele informaţii credibile sunt mărturiile celor care au cunoscut pe această cale raiul bolşevic şi rugăciunile Papei Pius XII, care la sfârşitul anilor'40 invoca încă pronia divină să ajute la repatrierea din URSS a celor aproape 100.000 de ostaşi italieni făcuţi prizonieri la Cotul Donului! Au mai ajuns acasă, sub cerul însorit al Italiei, mai puţin de 6.000. Un Holocaust de care, astăzi, nimeni nu mai aminteşte.

Nici o mirare, deci, că la soldaţii români prizonieri, înfometaţi, extenuaţi de munca forţată şi decimaţi de tifosul exantematic, instinctul de conservare s-a dovedit mai puternic decât obligaţia de a nu colabora cu inamicul în timp de război. Ca urmare, efectivele de trupă ale diviziei s-au completat foarte repede. Nu tot acelaşi lucru s-a întâmplat însă cu efectivele necesare de ofiţeri. În afara unui grup puţin numeros de adepţi ai Anei Pauker, în frunte cu lt. colonel N. Cambrea (care, dealtfel, va deveni comandantul diviziei de panduri cu stea roşie în frunte), ofiţerii din lagăre au refuzat, cu indignare, să-şi calce jurământul de credinţă faţă de Ţara şi Rege. În această situaţie, sovieticii au organizat la Riazan, la sud de Moscova, o şcoală de ofiţeri unde, din gradele inferioare mai răsărite (caporali, sergenţi şi subofiţeri), a fost şcolit corpul ofiţeresc al diviziei.

În aprilie 1944, formarea Diviziei Tudor Vladimirescu, divizie sovietică alcătuită din români, era un fapt împlinit. Ea se găsea amplasată în dispozitivul operativ al Armatei Roşii pe frontul din Moldova. Şi cum starea de război dintre România şi URSS a încetat abia la 12 septembrie, prin semnarea armistiţiului la Moscova, până la această dată pandurii Anei Pauker au acţionat împotriva Armatei Române care, minţite că armistiţiul ar fi fost semnat la 23 August, a încetat să mai lupte. Urmarea acestei *"minciuni regale"* a fost că toată armata de pe frontul Moldovei (în jur de 150.000 de ostaşi) a fost dezarmată, apucând calea prizonieratului rusesc. **Fapte care ne îndreptăţesc să afirmăm că apartenenţa la Divizia Tudor Vladimirescu a fost un act de trădare a intereselor naţionale şi că stigmatul trădării va apăsa de-a pururi asupra celor care au făcut parte din ea.**

Din prizonierii luaţi după 23 August 1944, ruşii vor forma o a doua divizie de voluntari, Divizia Horia, Cloşca şi Crişan. De data aceasta, însă, prizonierii nu vor mai manifesta aceleaşi reţineri morale ca în cazul adeziunii la Divizia Tudor Vladimirescu. Dacă Guvernul legitim, în frunte cu Regele, a căzut la pace cu ruşii, ce rost mai are să te menţii ferm pe linia unor principii căzute în desuetudine?! Noua divizie de voluntari, încadrată, de data aceasta, cu ofiţeri adevăraţi, avându-l comandant pe un general adevărat, generalul Lascăr, *"erou"* pe frontul antisovietic, va ajunge în ţară după terminarea războiului. Rostul ei nu a fost însă unul războinic. Împreună cu Divizia Tudor Vladimirescu, divizia generalului Lascăr urma să devină nucleul noii Armate Române. O armată comunistă, creată în Uniunea Sovietică. Din ofiţerii celor două divizii roşii, generalul Valter Roman va selecţiona cadrele aparatului politic al armatei. Toate unităţile militare vor fi împânate cu politruci. Încetul cu încetul, adevărata Armată Română încetează să mai existe, decesul ei fiind confirmat la 30 decembrie 1947, odată cu abolirea Monarhiei.

Să mai notăm însă că, în pofida procesului de comunizare a ţării şi de sovietizare a armatei, în captivitatea sovietică au mai rămas mai bine de o mie de ofiţeri care au refuzat orice formă de colaborare cu autorităţile comuniste. O parte din ei vor fi repatriaţi abia după izgonirea Regelui, iar altă parte vor fi condamnaţi în URSS, sub imaginare acuzaţii de crime de război. În anul 1955, în urma vizitei cancelarului Konrad Adenauer la Moscova, aceştia din urmă au fost graţiaţi, odată cu camarazii lor germani, şi repatriaţi. Dar odată sosiţi în ţară, autorităţile comuniste i-au arestat, i-au judecat pentru aceleaşi acuzaţii (graţiate de sovietici) şi i-au întemniţat din nou.

*

Dar actele de trădare săvârşite de cei care au răspuns chemării lui Stalin, înscriindu-se în diviziile de voluntari români formate pe teritoriul sovietic, pălesc în faţa trădării săvârşite, în perioada ce a precedat actul de la 23 August 1944, de o serie de generali şi ofiţeri superiori din Armata Română. Faptele sunt cunoscute şi este bine să nu le trecem sub tăcere. Dacă vrem cu adevărat o purificare a neamului, după lunga beznă comunistă, este bine să spunem adevărul. *Tot* adevărul. Cum poate fi calificată colaborarea colonelului Dumitru Dămăceanu, Şeful de Stat Major al Comandamentului Militar al Capitalei, cu Bodnăraş, reprezentantul Partidului Comunist din perioada în care se *"cocea"* actul de la 23 August? Cum pot fi calificate faptele generalului Ilie Şteflea, Şeful Marelui Stat Major al Armatei, care recunoaşte într-un document oficial că, prin măsurile luate în această calitate, a subminat conştient capacitatea de luptă a trupelor de pe front, pentru a fi zdrobite de sovietici? Cum pot fi calificaţi generalii Mihai Racoviţă şi Constatin Niculescu care, în timp ce comandau mari unităţi pe Frontul Moldovei, în încercarea disperată a Oştirii Române de a stăvili puhoiul bolşevic (ce se revărsa nu numai asupra României, ci a întregii Europe), complotau cu politicienii inconştienţi care au organizat actul de la 23 August? Şi cum pot fi calificaţi generalul Constantin Sănătescu, generalul Aurel Aldea, colonelul Marcel Olteanu şi colonelul Emilian Ionescu, care nu numai că l-au arestat în Palatul Regal pe Mareşalul Ion Antonescu, dar l-au predat

(continuare în pag. 7)

Gabriel CONSTANTINESCU

(urmare din pag. 6)

comuniştilor lui Bodnăraş, pentru a fi dus în Rusia? Iar dacă nu uităm că toate aceste nume, cu poziţii onorabile în Anuarul Oştirii Române, au comandat trupe în războiul antibolşevic, fiind distinşi cu înalte decoraţii pentru fapte de arme, participarea lor la acţiunea politică de capitulare a României în faţa comunismului apare cu atât mai odioasă.

Nu vrem însă ca oprobriul trădării celor amintiţi mai sus să se răsfrângă asupra întregii Oştiri Române. Semnificativ în acest sens este răspunsul dat de generalul Aldea la întrebarea pusă de generalul Gheorghe Mihail: *"De ce l-aţi predat pe mareşal comuniştilor?"*; răspunsul acestuia a fost: *"Armata era încă cu el şi ne-am temut de o reacţie armată!"*. Un răspuns care scoate Armata din sfera trădării, dovedind că ea rămăsese credincioasă adevăratelor interese naţionale, cu toate sacrificiile ce-i fuseseră cerute în cei trei ani de *"Cruciadă împotriva comunismului"*.

Cazul Aldea are însă şi un epilog, care este bine să fie ţinut minte. După ce a participat activ la acţiunea de capitulare a României în faţa Armatei Roşii, şi-a dat seama că, de fapt, participase la procesul de comunizare a ţării. Înspăimântat de consecinţele actului de la 23 August, încearcă să pună bazele unei organizaţii anticomuniste, *"Sumanele negre"*. Aşadar, după ce contribuise ca factor principal la dezarmarea unei întregi armate care lupta împotriva comunismului, într-o încercare care pe alocuri friza diletantismul şi ridicolul, adună rămăşiţe ale foştilor luptători, nu întotdeauna de cea mai bună calitate, cu intenţia de a răsturna regimul comunist. Tovarăşii săi de la 23 August 1944 nu-i vor ierta tentativa de a ieşi din coloana colaboraţioniştilor. Va avea soarta tuturor *"tovarăşilor de drum"* şi îşi va sfârşi zilele în temniţa Aiudului.

Şi ca acest tablou sumbru să fie complet, să mai amintim actele de colaboraţionism cu regimul comunist a numeroşi ofiţeri de carieră, care şi-au închipuit că prin slugărnicia faţă de noii stăpâni ai României pot ocoli valul de deblocări care a lovit vechile cadre ale armatei. Speranţele lor vor fi însă curând înşelate. Procesul de transformare a armatei sub semnul *"secerii şi ciocanului"* îşi va urma cursul inexorabil. Cadrele ofiţereşti vechi vor fi înlocuite, mai întâi cu *"tudoriştii"* şi *"cloşcari"*, apoi cu ofiţeri recrutaţi din rândurile *"clasei muncitoare"*. În acest răstimp, comuniştii vor crea propriile lor institute de învăţământ militar (după model sovietic), iar cadrele superioare vor fi şcolite în URSS. Astfel că, în decembrie '89, armata care a întâmpinat mulţimile revolvate era o autentică *"armată comunistă"*, creată de Partidul Comunist şi total obedinetă acestuia. O armată care nu a ezitat să tragă în manifestanţii care încercau, cu piepturile goale, să pună capăt regimului dictatorial.

Regimul Iliescu nu a avut nici un interes să schimbe ceva din alcătuirea şi spiritul armatei moştenite de la predecesorul său. Un comunist lua locul altui comunist şi în acest context conservarea structurilor armatei constituia garanţia stabilităţii regimului neocomunist *"emanat"* de clocotul evenimentelor din decembrie '89. O firavă încercare de reformare a armatei - CADA -, iniţiată de cadre tinere ofiţereşti, a fost înăbuşită în faşă de generalii care aveau mâinile mânjite de sângele victimelor represiunii din decembrie '89. Încetul cu încetul, foştii politruci şi securişti din unităţile militare s-au reîntors la rosturile lor.

Victoria Convenţiei Democrate în alegerile din 1996 ar fi putut să însemne începutul unor prefaceri de substanţă în principalele instituţii care asigură existenţa unei naţiuni: Biserica, Şcoala, Justiţia şi, nu în ultimul rând, Armata. *"Contractul cu România"*, principalul instrument propagandistic cu care actuala Putere a câştigat alegerile, nu conţine însă nici un punct referitor la asanarea morală a societăţii româneşti. Au avut prioritate problemele economice şi, parţial, cele sociale. Aşa stând lucrurile, era normal ca *"problema armatei"* să nu constituie una din priorităţile actualei guvernări. Dacă totuşi, pe alocuri, s-a acordat o anumită importanţă Oştirii, aceasta s-a făcut în contextul eforturilor de acceptare a României în NATO. Preocupări de fond însă nu au existat.

Un exemplu elocvent al disprețului față de tradițiile autentice ale Armatei Române, moştenire a mentalităţii comuniste, îl constituie proliferarea peste orice măsură a gradului de general. Un grad care, în trecut, se dobândea pentru merite deosebite atât pe tărâm profesional, cât şi pe plan moral. Astăzi suntem însă ţara cu cea mai mare densitate de generali pe metru pătrat. Pe lângă generalii din armată, avem şi generali de pompieri şi generali de puşcării. Ipistaţii şi comisarii de odinioară au devenit generali de miliţie şi de poliţie. Agenţii de siguranţă din regimul burghez s-au transformat în generali SRI, pe care îi vedem la toate festivităţile oficiale, în primele rânduri, ţanţoşi, cu epoleţi şi alte zdrăngănele, ca şi cum s-ar întoarce glorioşi de la Plevna sau de la Mărăşeşti, nu din hrubele fostei Securităţi. Iar ca degradarea acestui rang militar să fie deplină, au fost inventaţi şi generali de fotbal, generali de handbal şi generali de gimnastică!

Dar culmea disprețului față de tradițiile Armatei Române o constituie faptul că în fruntea Asociaţiei Veteranilor de Război se găseşte încă, la şapte de la evenimentele din decembrie '89, un *"general de corp de armată"* - Marin Dragnea - relicvă a Diviziei Tudor Vladimirescu, la origine grad inferior, *"avansat în cinul*

ofiţerilor de Stalin în URSS". O ruşine pe care mii, zeci de mii de foşti ostaşi şi ofiţeri o tolerează, iar actualul guvern al ţării, despre care s-a crezut că va purcede la decomunizarea şi desovietizarea armatei, se preface a nu o vedea.

*

Orice profesie, deci şi profesia de militar, este definită printr-o anumită tehnică specifică şi o etică proprie. Aşa, de pildă, în profesiounea de medic, deşi de la Hippocrate încoace tehnica medicală este în continuă schimbare, etica ei a rămas neclintită în *"jurământul lui Hippocrate"*, pe care şi astăzi medicii îl rostesc ca pe un angajament solemn care le înnobilează profesiunea. Tot astfel ar trebui să fie şi în profesiunea armelor. Din păcate însă, nu este aşa.

Între cele două războaie mondiale a existat o mare afacere de corupţie cunoscută sub numele de *"afacerea Skoda"*. Într-un contract de cumpărare de armament din Cehoslovacia au fost implicaţi mai mulţi politicieni naţional-ţărănişti din cercurile apropiate lui Iuliu Maniu. Printre numele menţionate în presă, în legătură cu această afacere, a fost şi numele generalului Sică Popescu, un ofiţer de o cinste ireproşabilă, care se ocupase numai de aspectele tehnice ale contractului, neavând nici un amestec în tratativele comerciale. Când numele său a apărut în ziare, deşi nu avea absolut nici o vină, şi-a pus pistolul la tâmplă şi a apăsat pe trăgaci. Nu putea concepe ca numele unui ofiţer să fie murdărit în noroiul în care se bălăceau politicienii. Dezonoarea unui militar dezonora Oştirea şi *"legea onoarei"* l-a împins la sinucidere.

De şapte ani, presa liberă (singurul câştig real de pe urma evenimentelor din decembrie '89) nu mai pridideşte cu demascarea actelor de corupţie în care sunt implicaţi militari cu grade înalte. Prototipul pentru această categorie de borfaşi cu epoleţi este celebrul *"Victoraş"*, generalul cu piciorul în ghips, V.A.Stănculescu, cel care *"are în urma sa trei generaţii de ofiţeri din Armata Română"*. Acesta este adevăratul chip al actualei Oştiri. Ea s-a născut din trădare, a fost pervertită de regimul comunist şi până astăzi nu s-a făcut nimic pentru a o purifica şi a o aduce la valorile şi virtuţile ei tradiţionale.

DATORIA AMINTIRII

Scriitorul şi ziaristul Sergiu Grossu, fondatorul cunoscutei publicaţii *Catacombes*, care şi-a încetat apariţia în luna decembrie 1992, a hotărât înfiinţarea unei asociaţii franceze intitulată "LE DEVOIR DU SOUVENIR" (Datoria amintirii). Este un vis, o dorinţă pe care a legănat-o, împreună cu D-na Nicole Valéry, soţia sa, timp de aproape cinci ani de zile, dar care n-a putut căpăta înfăptuire decât recent, după stingerea din viaţă a aceleia care i-a fost reazăm permanent şi nepreţuită colaboratoare.

Pe data de 12 aprilie a.c., Jurnalul Oficial al Republicii Franceze a făcut cunoscută aprobarea acestei asociaţii *sui generis*, creată de un român, şi care nu urmăreşte nici obiective politice, nici avantaje materiale. Scopul apariţiei ei este exclusiv *religios* şi *umanitar*. De altfel, articolul 2 din Statut arată, în mod cât se poate de clar, ce urmăreşte:

a) să aducă la cunoştinţa lumii occidentale ceea ce s-a petrecut (şi, din păcate, se mai întâmplă pe alocuri) în ţările fostului univers concentraţionar sovietic şi asiatic;

b) să denunţe orice încălcare violentă a drepturilor omului şi orice injustiţie care loveşte, din când în când, popoare sau indivizi, sub privirea indiferentă a Organizaţiei Naţiunilor Unite;

c) să amintească uitucilor din guvernele democratice de zecile de milioane de victime nevinovate, care au suferit persecuţia religioasă sau politică, şi să influenţeze *mass media* din Franţa, în vederea reamintirii crimelor comise în numele luptei de clasă şi a dictaturii proletariatului, începând cu Revoluţia din Octombrie 1917 şi până la prăbuşirea zidului din Berlin.

Într-un cuvânt, asociaţia "Datoria amintirii" se vrea ecoul imparţial al strigătelor tuturor acelora care, din străfundul imenselor lor suferinţe şi strâmtorări, ne-au implorat ani de-a rândul să nu-i uităm, să nu ignorăm jertfirea lor, ba chiar să ne însuşim rănile lor de altădată şi lanţurile purtate de ei - acest "nor mare de martori" ai Luminii şi-ai Adevărului.

Pentru Sergiu Grossu, un suflet de român deştărat, care a cunoscut ororile comunismului în România şi lagărele de exterminare, nu poate să nu-şi amintească, n-are dreptul să dea uitării acest trecut detestabil, luând ca exemplu de imitat pe evreii din întreaga lume, care an de an vorbesc de "victimele holocaustului nazist" din perioada celui de al doilea război mondial; sau să procedăm ca francezii care, în filmele realizate şi-n cărţile editate cu duiumul, de mai bine de 50 de ani, proslăvesc "eroica rezistenţă" a unor combatanţi ce-au luptat pentru libertatea patriei lor, sub ocupaţia germană.

Poetul spaniol Federico García Lorca scria că "nimic nu e mai viu decât o amintire". Să facem în aşa fel, ne îndeamnă preşedintele Asociaţiei în discuţie, încât amintirea victimelor comunismului de dincolo de absurda şi inumana Cortină de Fier, să rămână mereu vie în mintea şi inima românilor şi europenilor de pretutindeni.

Cuvine-se...Cuvine-se...Cuvine-se...

✝ Pr. GHEORGHE COMĂNECI

Pe data de 3 martie 1997, numărul celor care au fost pe baricadele anticomuniste s-a împuţinat cu încă un luptător: preotul Gheorghe Comăneci.

Energic, dârz, tenace, el a considerat că nu putea să rămână în afara luptei care se dădea, prin anii 1930-1940, pentru salvarea României, astfel că a intrat în Mişcarea Legionară. A făcut parte din grupul însoţitor al trenului mortuar Moţa-Marin, de la graniţă şi până la slujba de prohodire a celor doi martiri, în Biserica Sf. Ilie-Gorgani din Bucureşti.

Ca vechi luptător, era greu să scape nearestat în perioada comunistă. A făcut 9 ani de temniţă (la Jilava, Aiud, Salcia), pe care i-a purtat cu bărbăţie, resemnare şi cinste, eliberându-se în 1964, fără "belciug la nas", cu conştiinţa curată. Se născuse în comuna Caşin, jud. Bacău, în 28 iunie 1905, dintr-o familie de buni gospodari. A absolvit Seminarul Teologic din Roman în 1928 şi s-a căsătorit cu fiica preotului Dumitru Surăianu, Constanţa, Dumnezeu binecuvântându-i cu trei băieţi. A păstorit mai multe parohii: Valea Sării, Jud. Vrancea; Hârja, jud. Bacău (unde l-a avut, în 1936, ca oaspete, pe însuşi Corneliu Zelea Codreanu); Oituz, jud. Bacău.

În temniţă s-a bucurat de o aleasă consideraţie printre camarazi şi a stat alături de Nichifor Crainic, Petre Ţuţea, Ovidiu Papadima, personalităţi deosebite în cultura românească.

După temniţă, a lucrat în ogorul Sfintei Biserici până în anii din urmă ai vieţii sale, ca bun păstor şi bun duhovnic. Preoţii tineri au găsit în el un îndrumător şi un duhovnic de vocaţie.

Dumnezeu să-l odihnească şi să facă rodnică pilda lui printre urmaşi!

✝ SMARANDA TAŞCĂ

Sora de cruce Smaranda Taşcă de la Constanţa, născută la 10 octombrie 1906, a plecat pe drumul fără întoarcere, după ce mai înainte trecuse prin infernul terestru al puşcăriilor comuniste timp de 12 ani şi jumătate. Purta semnul transfigurării, pe care suferinţa îl imprimă celor aleşi. Chiar şi-n clipa despărţirii de lumea aceasta avea pe buze cuvintele rugăciunii. I-au rămas pe masă *Psaltirea*, *Acatistul* şi alte cărţi sfinte, precum şi revistele creştine, pe care le citea cu mult interes. Cu slabele puteri ce-i mai rămăseseră, mergea la biserică şi ţinea să fie prezentă şi la conferinţele la care se vorbea despre spiritualitatea legionară, căreia îşi dedicase viaţa şi pentru care suferise atât. Nu a fost căsătorită niciodată, dar a simţit totdeauna o sfântă camaraderie faţă de fraţii săi de luptă în slujba aceluiaşi ideal. Din închisoare, de când nu mai avusese posibilitatea de a privi ceva în afară - o bucată de cer, o floare, un fir de iarbă, un copil, o casă - privirile i s-au întors spre interior, spre cămara sufletului său, unde L-a găsit de Iisus, cu Care a vorbit în taină până la 30 aprilie 1997, când Dumnezeu a luat-o la El.

Odihneaască-se în pace!

COMENTARIU LA CARTEA FACERII

9. Sodoma şi Gomora

Anunţată în capitolul 18 al *Facerii*, nimicirea cetăţilor Sodoma şi Gomora este relatată în capitolul imediat următor. "Sodoma şi Gomora au fost, se presupune, devastate, prin anii 1900 î.Hr.,de un cutremur în marea falie ce include zona Mării Moarte, o fisură extinzându-se din valea râului Iordan, în Israelul de azi, până la râul Zambezi, din Africa de est".[1] Dacă acceptăm că Avraam a trăit în sec. XVIII î.Hr., înseamnă că şi cataclismul s-a petrecut cu circa un secol mai târziu decât propune autorul citat. După Strabon (*Geografia* XVI, 764), cetăţile au fost nimicite de un cutremur de pământ, însoţit de o erupţie vulcanică. Se pare că, într-adevăr, o erupţie de petrol şi gaze a însoţit cutremurul. Pe locul zonei calamitate s-a extins Marea Moartă, mult mai redusă până atunci. E, de fapt, un lac lung de 85 km.şi lat de 17, cu 392 metri sub nivelul Mării Mediterane. Vântul nu reuşeşte nicodată să încreţească aceste ape, în care nu poate trăi nici o vietate.

Zona a fost deosebit de bogată înaintea cataclismului, ceea ce a dus la o viaţă de lux şi, în plus, la suspiciune faţă de orice străin. Oricum, e o strânsă legătură între bogăţiile cetăţilor şi patimile cărora li s-au robit locuitorii lor.

Sodoma înseamnă "locul pietrei de var"(aici erau, de fapt, importante zăcăminte de smoală) sau "mulţime zgomotoasă" (lipsită de liniştea vieţuirii cuviincioase). *Gomora* se traduce prin "scufundare" (se va fi numit astfel din pricina altitudinii joase, dar numele s-a dovedit o premoniţie) sau "răscoala poporului" (înţelegând, azi, pe cei ce s-au răzvrătit împotriva Creatorului). În continuare, Sriptura vorbeşte mai mult despre Sodoma, ce pare să fi deţinut primatul în răutate. Totodată, va fi subliniată virtutea lui Lot care, între timp, a progresat în apropierea de Dumnezeu.

"Cei doi Îngeri au ajuns la Sodoma seara, iar Lot şedea în poarta Sodomei. Şi văzându-I, Lot s-a sculat înaintea Lor şi s-a plecat cu faţa până la pământ" (*Fac.*19, 1). *Poarta* poate arăta o stare intermediară. "Poarta sau uşa simbolizează locul de trecere dintre două lumi, dintre cunoscut şi necunoscut, dintre lumină şi întuneric, dintre bogăţie şi sărăcie. Poarta se deschide spre un mister. Dar ea are şi o valoare dinamică, psihologică: căci ea nu marchează doar un prag, ci îl invită pe om să îl treacă. Poarta este o invitaţie la călătorie spre un alt tărâm".[2]

Lui Lot nu i se mai arată trei îngeri (sau Oameni), ca lui Avraam, ci doar doi, fără ca Scriptura să indice motivul pentru care nu a mai venit şi al treilea. Sfântul Maxim Mărturisitorul are următoarea explicaţie: "Arătându-se lui Avraam, care era desăvârşit în cunoştinţă, Dumnezeu l-a învăţat că în raţiunea unităţii se cuprinde raţiunea imaterială a Treimii. Aceasta pentru faptul că Avraam ieşise cu mintea total din materie şi din formele ei. De aceea i s-a arătat ca trei şi i-a vorbit ca unul. Iar lui Lot, care nu-şi curăţise încă mintea de compoziţia corpurilor, ci atârna încă de icoana corpurilor alcătuite din materie şi formă, crezând că Dumnezeu este numai Făcătorul lumii văzute, i s-a descoperit în chip de doime, nu de treime, îndicând prin formele în care s-a îmbrăcat că mintea pe care voieşte să o înveţe încă n-a ieşit din materie şi formă".[3]

Lot a rugat pe cei doi Îngeri să intre în casa lui şi să ospăteze, dar aceştia au răspuns că vor rămâne în uliţă, cedând doar la insistenţele dreptului (19, 2-3). "Îngerii trimişi la el au refuzat să intre în casa lui, ca să afli cât de mare era iubirea de străini a dreptului Lot".[4]

"Dar mai înainte de a Se culca Ei, sodomenii, locuitorii cetăţii Sodoma, tot poporul din toate marginile,

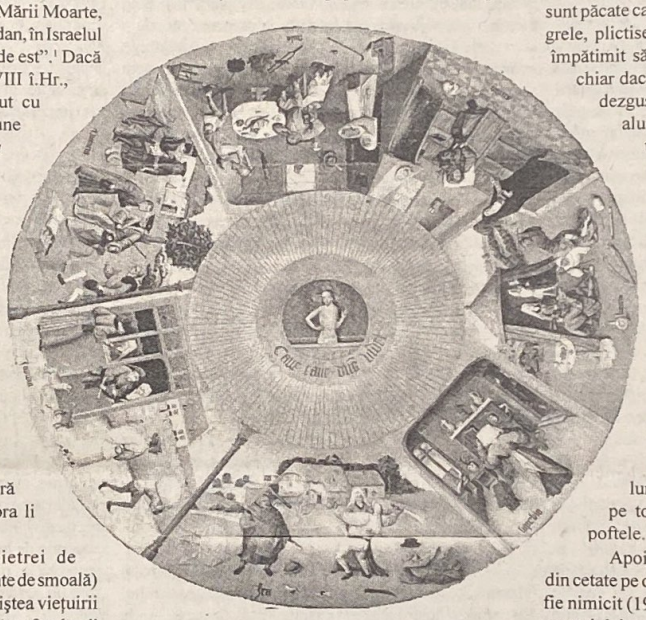

de la tânăr până la bătrân, au înconjurat casa şi au chemat afară pe Lot şi au zis către el: Unde sunt Oamenii care au intrat să mâie la tine? Scoate-I ca să-I cunoaştem!" (*Fac.*19, 4-5). E folosit aici un eufemism, prin *a-i cunoaşte* înţelegându-se relaţiile trupeşti. BB 1688 şi 1914 sunt mai explicite. Dar Părinţii care comentează acest pasaj nu sunt uimiţi atât de răutatea celor din Sodoma, cât de statornicia în virtute a lui Lot, deşi trăia în asemenea climat. "Să nu trecem cu uşurinţă, iubiţilor, peste aceste cuvinte, nici să vedem în ele nebunia lipsită de orice iertare a sodomiţilor, ci să ne gândim şi la aceea că Lot locuia în mijlocul unor astfel de fiare atât de sălbatice, şi totuşi a strălucit şi s-a arătat atât de viguros că a putut îndura nelegiuirea lor, că n-a fugit din cetate, că a mai putut sta de vorbă cu ei"[5]. "Lot, în timp ce Sodoma se învârtea în mare impietate, nelegiuire şi nedrepate, şi-a păstrat virtutea întreagă, fără să fie abătută într-o parte de ispitele rele"[6].

Lot i-a rugat pe sodomiţi să nu facă nici un rău Oaspeţilor (19, 7) oferindu-le, mai bine, pe cele două fiice ale sale (19, 8). "Cât de mare este virtutea dreptului! Virtutea aceasta a fost mai mare decât virtutea iubirii de străini. Cine ar putea vorbi după vrednicie de dragostea dreptului acestuia, care nu şi-a cruţat nici fetele sale, numai ca să poată cinsti pe străini şi să-i scape din mâinile nelegiuite ale sodomiţilor?".[7]

"Iar ei au zis către el: Pleacă de aici! Eşti un venetic şi acum faci pe judecătorul? Mai rău decât Acelora îţi vom face! Şi repezindu-se spre Lot, se apropiară să spargă uşa" (*Fac.*19,9). "Ce beţie cumplită! Ce mare nebunie! Aşa e pofta asta rea şi neînfrânată! Când pune stăpânire pe cuget, nu-l mai lasă să vadă ce trebuie, ci le lucrează pe toate ca şi cum ar fi în întuneric, într-o luptă pe vreme de noapte"[8].

"Atunci oamenii aceia, care găzduiau în casa lui Lot, întinzându-Şi mâinile, au tras pe Lot în casă la Ei şi au încuiat uşa; iar pe oamenii care erau la uşa casei i-au lovit cu orbire de la mic la mare, încât în zadar se chinuiau să găsească uşa" (*Fac.*19,10-11). Profetul Iezechiel arată că păcatele sodomiţilor au fost mândria, îmbuibarea şi trândăvia (*Iez.*14,39). Acestea sunt păcate capitale, de la care se alunecă în păcate mai grele, plictiseala pe care o aduce păcatul făcând pe împătimit să-şi caute satisfacţia în noi perversiuni, chiar dacă şi acestea vor eşua tot în plictiseală şi dezgust. "Sodomiţii, din pricina luxului lor, au alunecat spre desfrânare; săvârşeau fără teamă adultere şi erau îndrăgostiţi nebuneşte de tineri"[9]. Aşadar, prin *sodomie* înţelegem o înlănţuire de păcate contra firii şi nu doar, cum se echivalează de regulă, homosexualitatea. Orbirea dată sodomiţilor se adaugă în chip firesc la orbirea în care căzuseră de bunăvoie. "Pentru că li se orbise ochiul minţii, de aceea li s-a orbit şi vederea, ca să afle că nu-s de nici un folos ochii trupeşti, dacă sunt oarbe privirile minţii. (...) N-au orbit numai, ci au pierdut şi puterea trupului lor. Li s-a slăbit puterea trupului, pentru că li se slăbise cea mai însemnată parte, sufletul"[10]. E orb cel ce nu vede lumina ce iradiază din semeni, ci îi socoteşte pe toţi simple obiecte menite a-i satisface poftele.

Apoi au zis cei doi Oameni către Lot să scoată din cetate pe oricine ar mai avea, căci locul urmează să fie nimicit (19,12-13). "Dumnezeu miluieşte şi pe cei nevrednici pentru cei vrednici"[11]. Ginerii lui Lot n-au luat în serios ameninţarea (19,14). "Iată că şi ei erau din acelaşi aluat rău! Dumnezeu, vrând să-l scape repede de înrudirea cu ei, nici n-a îngăduit să se amestece aceia cu fetele dreptului, ci i-a luat din lume mai înainte şi pe ei, împreună cu cei răi"[12].

"Iar în revărsatul zorilor grăbeau Îngerii pe Lot, zicând: Scoală, ia-ţi femeia şi pe cele două fete ale tale, pe care le ai, şi ieşi, ca să nu pieri şi tu pentru nedreptăţile cetăţii! Dar fiindcă el zăbovea, Îngerii, din mila Domnului către el, l-au apucat de mână, şi pe femeia lui şi pe cele două fete ale lui şi, scoţându-l afară, unul din Ei a zis: Mântuieşte-ţi sufletul tău! Să nu te uiţi înapoi, nici să te opreşti în câmp, ci să fugi în munte, ca să nu pieri cu ei!" (*Fac.*19,15-17). Muntele, în comparaţie cu câmpia,este locul mântuirii. "Bogatul simbolism al muntelui ţine de ideile de înălţime şi de centru. Fiind înalt, vertical, apropiat de cer, muntele se înscrie în simbolul transcendenţei; în calitatea lui de centru al hierofaniilor atmosferice şi al multor teofanii, el se înscrie în simbolismul manifestării. Muntele este astfel punctul de întâlnire dintre cer şi pământ, sălaş al zeilor şi capăt al ascensiunii omului"[13].

Lui Lot i s-a cerut totala desprindere de Sodoma. "Nu e de nici un folos celor ce s-au desfăcut de lucruri ca să fie ciocăniţi din toate părţile de veştile despre ele şi, după ce au părăsit cetatea faptelor lumeşti, să se aşeze în Poartă ca Lot, rămânând plini de zgomotul de acolo"[14].

Lot cere să i se îngăduie un refugiu mai lesne de atins, arătând spre o cetate numită *Ţoar* (=mic; neînsemnat). La ivirea soarelui, el intrat în Ţoar (19,18-23). E şi o pildă pentru noi, de a ne începe suişul cu cele uşoare. "Căci nu poate ajunge cineva uşor la vieţuirea

☞

înaltă, nici nu se poate depărta de patimile care au crescut împreună cu el, ci va scăpa de ele cu încetul, dacă stăruie în râvna pentru cele bune şi în silinţele de la început; dar nu va ajunge dintr-odată la înălţime sau departe"[15]. Revenind la Ţoar, să amintim şi simbolismul cetăţii. "Cetatea, cetăţuia, este aproape în mod universal simbolul refugiului interior al omului, al adâncului inimii, simbolul locului unde se produce comunicarea privilegiată între sufletul omului şi Divinitate"[16].

"Atunci Domnul a slobozit peste Sodoma şi Gomora ploaie de pucioasă şi foc din cer de la Domnul şi a stricat cetăţile acestea, toate împrejurimile lor, pe toţi locuitorii cetăţilor şi toate plantele ţinutului aceluia" (*Fac.*19, 24-25). Dumnezeu este îndelung răbdător, dar şi Judecător drept. "A fost milă faptul că a amânat atâta timp pedeapsa şi justiţie că până la urmă a pedepsit-o"[17]. Pedeapsa prin foc a fost cerută de însăşi natura păcatului săvârşit. Cei ce au ars "au dat pildă clară că focul este rodul desfrânării"[18]. Desfrânatul e mistuit, în chiar trupul său, de un foc nestins.

Patru au fost cetăţile distruse, chiar dacă Scriptura le aminteşte doar pe cele mai însemnate. "După tradiţie, partea sudică a Mării Moarte era înainte un şes desfătător, în care se aflau amplasate cetăţile Sodoma, Gomora, Adma şi Ţeboim. Pentru fărădelegile celor care vieţuiau acolo, Dumnezeu i-a potopit, împreună cu aşezările lor, slobozind asupra lor pucioasă şi foc din cer. Din cauza acestui fapt s-au aprins şi substanţele răşinoase care existau din abundenţă în subsol şi, arzând acestea, locul s-a surpat, apărând un adevărat abis, care s-a umplut cu apa Mării Moarte, care avea până atunci o întindere mult mai mică"[19].

"Femeia lui Lot, însă, s-a uitat înapoi şi s-a prefăcut în stâlp de sare" (*Fac.*19,26). Până azi, o figurină din rocă de sare e numită de localnici *Soţia lui Lot*, fiind situată pe coasta apuseană a Mării Moarte, în Muntele Usdum.

Sarea, purtând de regulă semnificaţii pozitive, "poate avea însă şi un alt sens simbolic, opus fertilităţii. În această accepţie, pământul sărat înseamnă pământ arid, bolovănos"[20]. "Am primit în scris că femeia aceea a fost prefăcută în piatră, pentru că iubea Sodoma; că sodomiţii nu credeau în Dumnezeu; iar cei care nu cred în Dumnezeu sunt învârtoşaţi la inimă şi fără judecată"[21]. "Dumnezeu priveşte chiar gândurile noastre. Că a lăsat fără de simţire pe femeia lui Lot numai pentru că s-a întors de buna sa voie spre răutatea cea lumească; a prefăcut-o în piatră sărată, a încremenit-o, ca să nu meargă mai departe; n-a făcut-o statuie fără de interes şi fără de rost, ci în stare să îmbunătăţească şi să deştepte pe omul care ştie să privească lucrurile în chip duhovnicesc"[22]. "Cel care a auzit odată pentru totdeauna vestea cea bună, în clipa în care a cunoscut adevărul, să nu se mai întoarcă înapoi, ca femeia lui Lot, nici la viaţa de mai înainte, de care era legat prin simţuri, şi nici să mai alerge iarăşi la erezii"[23]. "Nu e, aşadar, de nici un folos a se lepăda de lucruri cei ce nu stăruiesc în această judecată, ci se întorc necontenit spre cele părăsite, vădindu-şi dragostea faţă de ele, ca femeia lui Lot"[24]. "Nu picioarele tale, ci obiceiurile tale să n-o ia înapoi. (...) Urcând, mergi drept înainte, căci înapoi nu există siguranţă. În sus e calea, în jos prăpastia. Este greu de urcat şi primejdios de coborât"[25]. Sfântul Ioan Scărarul îndeamnă: "Să ne sârguim să urmăm nu pilda soţiei lui Lot, ci pe a lui Lot însuşi. Căci sufletul, întorcându-se de unde a ieşit, se va strica asemenea sării şi va rămâne nemişcat (nelucrător)"[26]. "Mintea slabă şi nebărbătească, al cărei tip e femeia, se face tot mai netrebnică prin întoarcerile la păcat. Căci aceasta cred că o arată prefacerea în stâlp de sare, care e simbolul simţirii ce se usucă şi al minţii ce tinde să se întoarcă la idioţie şi a ajuns până la ultima nesimţire"[27]. "N-a fost mântuit (Lot) şi cu fetele lui pentru că au fugit în munte? Femeia lui însă s-a prefăcut în stâlp de sare, fiind făcută de ruşine pentru vecie, pentru că a mai păstrat în sufletul ei dorinţele cele rele de a se întoarce la viaţa ei trecută. Ai grijă deci de tine însuţi, nu te mai întoarce la cele ce ai lăsat! Dimpotrivă, fugi în munte, la Iisus Hristos, la piatra cea tăiată fără ajutorul mâinilor (*Dan.* 2, 34-35), care a umplut toată lumea"[28].

Lot a părăsit Ţoarul şi, împreună cu fiicele sale, a locuit într-o peşteră (19, 30). "Arhetip al uterului matern, peştera apare în miturile privitoare la origini, la renaştere şi iniţiere ale multor popoare"[29].

Finalul capitolului (19, 31-38) cuprinde un episod tenebros, pe care îl rezumăm: Cele două fiice ale lui Lot, socotind că doar ei trei au mai rămas în viaţă din neamul lor (nu cunoşteau aria calamităţii), decid să-l îmbete pe Lot, pentru a se împreuna cu el, dorind să-şi perpetueze neamul. "Uită-te bine la scopul urmărit de ele şi scuteşte-le de orice vină. Au socotit că prăpădul cuprinsese tot pământul şi n-a mai rămas nimeni în viaţă; apoi s-au uitat la bătrâneţele tatălui lor"[30]. În ce-l priveşte pe Lot, "fetele lui au făcut asta înşelându-l cu vin; prin asta s-a arătat că nu l-ar fi putut convinge pe tatăl lor să facă asta"[31].

Din aceste împreunări s-au născut *Moab* (=ieşit din tată) şi *Ben-Ammi* (=fiul neamului meu), din care s-au tras neamurile moabiţilor şi amoniţilor. Moab, "geografic se referă la Iordania de est, unde se găsea o populaţie înrudită cu israeliţii"[32]. Ammon era un "ţinut la est de Israel, a cărui populaţie îşi constituise un regat propriu, cu centrul la Rabba (astăzi capitala Iordaniei, Amman) [...]. Timp îndelungat s-a aflat în lupte permanente cu israeliţii, până când sunt învinşi definitiv de regele David"[33].

(va urma)

IOAN SORIN USCA

NOTE

1. C. Daniel, *Pe urmele vechilor civilizaţii*, Ed. Sport-Turism, Bucureşti, 1987, p. 72.
2. DS III, p. 113.
3. *Răspunsuri către Talasie*, XXVIII; F III, Sibiu, 1948, p. 107.
4. Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, XLIII, 2; trad. D. Fecioru; PSB 22, EIB, Bucureşti, 1989, p. 108.
5. *Ibid.*, XLIII, 3, p. 110.
6. Sf. Vasile cel Mare, *Constituţiile ascetice*, XXI, 3, trad. Iorgu Ivan; PSB 18, EIB, Bucureşti, 1989, p. 509.
7. Sf. Ioan Gură de Aur, *op. cit.*, XLIII, 4, p. 111.
8. *Ibid.*, XLIII, 5, p. 112.
9. Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, III, 44, 1, trad. D. Fecioru; PSB 4, EIB, Bucureşti, 1982, p. 331.
10. Sf. Ioan Gură de Aur, *op. cit.*, XLIII, 5, p. 113.
11. Sf. Varsanufie, *Scrisori duhovniceşti*, 798; F XI, Ed. Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1990, p. 670.
12. Sf. Ioan Gură de Aur, *op. cit.*, XLIII, 6, p. 114.
13. DS II, p. 321.
14. Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, XLVII; F I, Sibiu, 1946, pp. 197-198.
15. Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea şi slujirea în duh şi adevăr*, trad. D. Stăniloae; PSB 38, EIB, Bucureşti, 1991, p. 40.
16. DS I, p. 300.
17. Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, I, 8, trad. D. Popescu; PSB 72, EIB, Bucureşti, 1992, p. 200.
18. Clement Alexandrinul, *op. cit.*, I, 8, p. 200.
19. D. Abrudan, E. Cornițescu, *Arheologie biblică*, EIB, Bucureşti, 1994, p. 82.
20. DS III, p. 191.
21. Clement Alexandrinul, *Cuvânt de îndemn către elini*, 103, 4; PSB 4, p. 149.
22. *Id.*, *Stromate*, II, 61, 4, trad. D. Fecioru; PSB 5, EIB, Bucureşti, 1982, p. 145.
23. *Ibid.*, VII, 93, 4, pp. 535-536.
24. Nil Ascetul, *op. cit.*, LIII, p. 203.
25. Sf. Ambrozie, *Scrisori*, XXIX, 21, trad. D. Popescu; PSB 53, EIB, Bucureşti, 1994, p. 153.
26. *Scara*, III, 13; FIX, EIB, Bucureşti, 1980, p. 70.
27. Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, pp. 41-42.
28. *Ibid.*, p. 42.
29. DS III, p. 74.
30. Sf. Ioan Gură de Aur, *op. cit.*, XLIV, 4, p. 124.
31. *Ibid.*
32. GEN, p. 348.
33. *Ibid.*

ABREVIERI

GEN - *Biblia 1688*, Pars I, *Genesis*, Iaşi, 1988.
DS - J. Chevalier, A. Gheerbrant, *Dicţionar de simboluri*, Ed. Artemis, Bucureşti, 1994 (vol I) - 1995 (vol. II-III).
EIB - Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.
F - Colecţia *Filocalia* (vol. I-XII), tradusă de D. Stăniloae.
PSB - Colecţia "Părinţi şi scriitori bisericeşti", urmată, cu cifre arabe, de numărul volumului.

MARTOR ÎNTR-UN PROCES MORAL

(urmare din pag. 2)

Nu ceea ce am afirmat până acum constituie depoziţia mea de martor în procesul moral intentat clericilor ortodocşi fără nici o deosebire. A pleda acum pentru clerul ortodox este tardiv. El avea nevoie de cuvinte de apărare şi de gesturi de solidaritate atunci când, într-o singurătate aproape totală, trebuia să suporte presiunea crescândă şi adversitatea directă sau marcată a statului totalitar bolşevic. Toată lumea avea un reazem undeva: catolicii, la Roma, protestanţii şi neoprotestanţii, la Casa Albă. Numai ortodocşii nu aveau pe nimeni, decât pe atotbunul Dumnezeu şi pe românii care nu părăsiseră Biserica strămoşească.

Impresionat de destinul anonimilor preoţi, care, în acel ceas dramatic al luptei pentru salvarea credinţei, realizau pe plan spiritual o nemăsurat de importantă operă naţională, am simţit nevoia de a le face un elogiu public, în finalul cuvântului meu rostit la o conferinţă preoţească, care avea ca temă o problemă mai mult administrativă: "Îndatorirea preotului privind chivernisirea bunurilor parohiale". Aceste cuvinte rostite atunci constituie depoziţia mea de azi (manuscrisul se găseşte în arhiva Protopopiatului Ortodox de Cluj). Este de remarcat faptul că reprezentantul statului ateu, prezent la conferinţă, a suportat cu paciență şi respect apologia mea, pentru că el, care supraveghea cu atenţie activitatea Bisericii, ştia cel mai bine că tot ceea ce spuneam despre meritele acestor preoţi este profund adevărat. Acest adevăr se impune azi prin logica bunului simţ, căci dacă Biserica Ortodoxă "a propagat ateismul" (aşa cum s-a afirmat sentenţios), atunci cum se face că românii şi-au păstrat credinţa aproape în unanimitate, în timp ce în Franţa, care n-a suportat nici o clipă rigorile totalitarismului ateu din acest veac, jumătate din populaţia ţării este liber-cugetătoare?! Pare un paradox plin de mister sau chiar un miracol. Dar nu este nici una, nici alta, ci doar dovada clară că preoţii ortodocşi români, cu excepţia inevitabililor urmaşi ai lui Iuda, au fost prezenţi la datorie. De aceea, este aproape tragic faptul că astăzi aceşti eroi necunoscuţi ai credinţei sunt chemaţi la tribunalul moral al istoriei spre a fi judecaţi pentru un act de dezertare pe care nu l-au săvârşit niciodată! Privind cu atenţie frecvenţa şi severitatea acuzaţiilor care li se aduc în presa ultimilor ani, te cuprinde, pentru o clipă, impresia halucinantă că nu politrucii teroarei totalitare şi activiştii ideologiei criminale sunt vinovaţi în ţara aceasta, pentru toate consecinţele taifunului care a devastat teritoriul şi sufletul românesc timp de o jumătate de veac, ci ei, nefericiţii clerici ortodocşi... Risipeşte, Doamne, negura care stăpâneşte încă peste sufletele noastre!

Iată depoziţia şi pledoaria mea anticipată cu 12 ani:

"...Noi avem datoria, în numele fidelităţii faţă de Biserica neamului românesc, să ţinem şi să luptăm pentru progresul ei spiritual şi material. În acest moment istoric, spre uimirea unora şi spre bucuria tuturor, parohiile noastre au devenit adevărate şantiere de reconstrucţie bisericească. Nu este o afirmaţie hiperbolică de circumstanţă, ci o realitate concretă. Noi, preoţii BOR, o ştim cel mai bine. Căci tu, frate întru Hristos, şi eu, şi noi toţi, care am stat de-atâţia ani în prima linie a luptei apostolice, în tranşeele parohiilor celor mai ruinate şi uitate, la plecarea din parohie privind înapoi, am lăsat fiecare din noi o altă parohie decât cea în care am intrat cu ani în urmă, împovăraţi de teamă şi îndoială. Luptând cu dificultăţi şi împotriviri diverse, dar perseverând şi crezând în triumful valorilor eterne, una după alta parohiile noastre se schimbau la faţă.

Aceasta este «lupta cea bună» (*II Timotei* 4, 7) pe care a dus-o clerul românesc în aceşti ani, care în aparenţă nu erau cei mai oportuni şi favorabili pentru asemenea opere; şi aşa s-a «păzit credinţa» care venea de departe, de la strămoşi, şi trebuia să meargă mai departe, spre urmaşii urmaşilor noştri.

Lupta aceasta nu are niciodată sfârşit. Dar noi nu avem dreptul de a ne revendica alt privilegiu decât pe cel al ostenelii şi, după orice sacrificii pe care le-ar impune imperativul vremii, să zicem, după îndemnul Stăpânului: Slugi netrebnice suntem, căci nu ne-am făcut decât datoria! (v. *Luca* 17, 10)" (Suceagu, 15 X 1985).

Sunt răni de vindecat

UN PUNCT DE VEDERE GRECO-CATOLIC ÎN PRIVINȚA DIVERGENȚELOR INTERCONFESIONALE*

Relațiile dintre cele două Biserici naționale românești - cea Ortodoxă și cea Unită cu Roma, Greco-Catolică - asemeni oricăror relații dintre persoane și comunități, dar mai ales dintre confesiunile creștine, pot să fie benigne și factor de coeziune și de comuniune numai atunci când se respectă reciproc, când, de comun acord, la temelia lor așează un minim de principii cum sunt: adevărul, dreptatea, onestitatea și iubirea. Fără acestea, ecumenismul nu există și mult dorita comuniune nu poate să se nască.

O datorie elementară a celor angajați să promoveze ecumenismul cu sinceritate este aceea de a face efortul afectiv și intelectual de a cunoaște și de a înțelege gândirea, starea de spirit și factura informațiilor ce caracterizează pe partenerii de discuții. Acestea toate presupun, desigur, ca fiecare să renunțe la orice tendință spre autoritarism și exclusivism conceptual și practic. Modul de exprimare în cadrul întâlnirilor nu trebuie să obstaculeze deplina cordialitate a fraților în dialog. Ambele părți să fie animate nu de voința de a impune, ci de dorința de a cunoaște adevărul și de a practica iubirea și dreptatea. Ambele părți să manifeste voința de a afirma tot ceea ce au în comun și poate contribui la unitate, nu ceea ce desparte, să aibă voința de a nu accentua și de a nu spori motivele de dezbinare.

Vom recunoaște cu bucurie, atât noi, cât și ortodocșii, că tradiționala disciplină canonică ne este, în fundamente, întru totul comună. Identitatea concepțiilor noastre despre Sfintele Taine, credința în Preasfânta Treime, în dumnezeirea lui Cristos, în natura divino-umană a lui Isus Cristos și în maternitatea divină a Maicii Preacurate sunt binecunoscute, toate, oricărui teolog onest.

Învățătura celor opt Sinoade Ecumenice ne este comună întru totul, nu mai puțin și toate cele șapte Sfinte Taine.

Biserica Catolică, la fel ca și cea Ortodoxă, susține că, pe lângă Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiție și învățătura Părinților Bisericii sunt surse de credință.

Avem deci o comuniune de credință fundamentală, așa cum nici una dintre Bisericile noastre nu are cu altă Biserică. Am face păcate strigătoare la cer și împotriva evidenței dacă am ignora acestea.

Cu aceeași luciditate și sinceritate de ambele părți, desigur recunoaștem că evoluția istorică pe care au parcurs-o Bisericile noastre a generat caracteristici sociologice, psihologice și culturale care ne diferențiază în oarece măsură, dar nicidecum în mod esențial și ireconciliabil. Aceste nu grave diferențieri au dus la interpretarea diferită a unor adevăruri, norme, principii și practici de viață, dar și acestea au puncte largi de contingență.

În bună măsură pot fi considerate ca forme de diversitate, nu de adversitate, ca și între provinciile unei țări.

Odată cu aceste elemente de comuniune și de legitimă diversitate, odată cu repudierea oricăror propensiuni negativiste și exclusiviste, vom urmări cu grijă să nu favorizăm confuzii, indiferentisme sau sincretisme dăunătoare autenticității și adevărului slujit.

Să ne propunem fiecare ca, în seminariile teologice, în acțiunea pastorală, în publicații și în manuale, să fie exprimat respectul și iubirea față de cei cu care vrem să ne unim, să evităm rivalitatea, polemica și distorsiunea. Din diferențe și experiențe negative să nu facem obstabole, ci tot atâtea provocări ale efortului de a le depăși.

Nu este cazul ca, acum și aici, în dialogul de bunăvoință purtat la nivel de persoane și nu de instituții, nu este cazul, zic să rezolvăm marile teme divergente ce, până nu de mult, păreau inabordabile. Totuși, fără a da soluții solemne și definitive, consider că sunt îndreptățit și că e oportun să manifest dorința ce animă conducerea Bisericii Catolice și a Bisericii Române Unite cu Roma.

Suntem total deschiși la orice dialog purtat în spiritul celor expuse până aici. Dorim în modul cel mai sincer ca imperativul cristic, "ca toți să fie una", să se realizeze după modelul unității în adevăr și în iubire al Preasfintei Treimi. Dorim cu râvnă sfântă să ajungem a reprezenta proiecția terestră, socială și ecleziastică a unității de nedespărțit care există, prin iubire și adevăr, în Preasfânta Treime. Suntem convinși că și Ortodoxia este însuflețită de același ideal.

Dar realismul ne cere să nu subestimăm ce presiune exercită asupra obiectivității participanților la dialog amărăciunile terestre și amintirea unor experiențe regretabile. De această presiune trebuie să ne eliberăm. Dar și aceasta numai întru iubire și întru adevăr.

Concordia și comuniunea presupun cu necesitate cunoașterea reciprocă, acceptarea reciprocă și iubirea reciprocă: cunoașterea în adevăr și acceptarea în iubire.

În spiritul acestei cunoașteri, și noi și ortodocșii trebuie să recunoaștem că prea de multe ori relațiile dintre noi au fost influențate de înțelegerea îngustă și subiectivă, ba chiar tendențioasă, a unor fapte și împrejurări istorice interpretate partizan și fără spirit supranatural, mânați mai mult de omenesc și de lumesc decât de har și de iubire.

La fel, onestitatea ne cere să mărturisim că fiecare dintre noi nu a dorit suficient să înțeleagă și să cunoască modul specific de gândire și de trăire al Bisericii surori, ci fiecare dintre ele a trăit și și-a legitimat câtimea sa de adevăr, delegitimând total câtimea celeilalte. Ne amintim cu precădere tot ce a fost negativ și suntem grabnici în a ignora valorile și acțiunile comune și fraterne, benigne pentru om și neam.

Fără efortul de a cunoaște și de a înțelege *cum* și *de ce* frații din cealaltă strană percep istoria și adevărul altfel decât o facem noi, nu vom putea ajunge la dislogul în iubire, la practicarea lui în adevăr; vom fi mereu în controversă dialogată, dar nu în dialogul iubirii unificatoare.

Perpetuarea contestării reciproce, partizane și vindicative, nu va favoriza găsirea unui limbaj comun, indispensabil dialogului și înțelegerii pe care afirmăm că o dorim. Infatuarea în legitimitatea proprie și contestarea vehementă a legitimității celeilalte părți nu vor conduce, așa cum speră unii, la dominația exclusivă a uneia din părți, ci doar la adâncirea rupturii dintre frați.

Din puctul nostru de vedere, consider că am venit aici ca să manifestăm deschidere și disponibilitate onestă de a asculta și de a înțelege ceea ce pozițiile de baricade sau de asediere nu au favorizat. Poate că suntem de acord că nu ne revine nouă, acum și aici, să definim formule convenabile ambelor părți, referitoare la problemele majore rămase în discuție, real sau aparent, cum sunt: *primatul, filioque, azima-pâinea* sau *purgatoriul*; desigur, vor fi dezbătute și rezolvate la alt nivel. Totuși, în numele deschiderii de care am vorbit, voi face câteva considerații marginale și neoficiale.

Primatul cheilor lui Petru, dacă ar fi să îl privim prin prisma textelor Sinoadelor anterioare Marii Schisme, Sinoade la care am participat uniți, în ciuda divergențelor actuale, n-ar fi prea greu să își găsească o nouă formulare, care să evoce mai puțin adversitatea, atât de lumească în vehemența ei. Să ne iertăm această vehemență, să ne amintim că Athenagora I și Paul VI au anulat starea de anatemă reciprocă; să nu trăim cu ura celor ce s-ar afla sub anatemă, să ajutăm să crească mugurii încă neuciși ai bunei înțelegeri.

Apreciez că inserțiunea *Filioque* nu este privită nici circumstanțiat istoric și nici cu acea deschidere prezentă la unii dintre Sfinții Părinți orientali. Oricum, ea nu este specifică Bisericii pe care o reprezint și sunt convins că o soluție în cadrul unei formulări mai largi va face compatibile gândirile în dialog.

Problema *Purgatoriului*. Nu ne va fi prea greu să convenim că este una mai mult de terminologie teologică și că, ritualistic și practic, concepția despre folosul rugăciunilor în beneficiul morților ne este puternic similară.

A face o dispută pe tema *azimei* și a *pâinii* ar fi un semn de pur negativism, de vreme ce catolicii admit ca validă Prefacerea în pâine, așa cum este săvârșită de ortodocși și de greco-catolici. Pentru catolici, aceasta este o falsă controversă.

Dar, regretabil, pe lângă aceste posibile și practicabile consensuri chemate să conducă spre unitate, rămân, persistă și lucrează dezagregant reflexele și schemele mentale, gândiri și aprehensiuni cu forță de prejudecăți, ce nu se lasă dislocate nici chiar atunci când elaborarea teologică ajunge să le analizeze.

În funcționarea reflexă a acestor scheme, un rol, mai important cu mult decât îl merită, îl au învinuirile exagerate reciproce, reinvocarea potențată a disputelor și a deosebirilor pe care teologii și istoricii le-au lămurit deja sau e posibil să le lămurească, dacă ar fi eliminată inamiciția fixată. Perseverența în a menține ca autentice cele ce în realitate sunt doar distorsiuni vulgare, determinate de optici înguste sau tendențioase, tentația acuzelor și a culpabilizărilor perpetuate ca metode de autoapărare și ca dovadă a unei râvne sfinte, să recunoaștem reciproc, nu sunt în slujba adevărului, nu sunt expresie a bunăvoinței și nicidecum nu duc la unitate. Nu am vreo îndoială că orice om onest și voitor de bine va fi de acord că tensiunile alimentate din astfel de resurse nu sunt spre lauda nici uneia dintre Biserici.

În spiritul iubirii și al adevărului, în spiritul trăirii prezenței lui Cristos, Cel ce vede toate, cunoaște toate și iartă cu milostivire orice greșeală căită și deplânsă, urmată de o sinceră voință de îndreptare, vom fi în stare, sigur, să regăsim calea ce duce la frăție și la unitate.

Acestea fiind spuse, obiectivitatea și realismul pe care le-am menționat mai sus obligă în conștiință pe exponenții Bisericilor noastre să afle și să înțeleagă percepția particulară, poate și diferită, pe care fiecare o avem în legătură cu unele evenimente și fapte ce au marcat istoria relațiilor dintre noi. Căci spune Thrasyleon: "E bine să te cunoști pe tine însuți, dar tot atât de necesar e să-ți cunoști aproapele. Fără aceasta, cunoașterea e viciată".

Uniții țin mult la ideea că în primele zece veacuri a existat o singură Biserică bazată pe Sinoadele Ecumenice. La fel susțin și ortodocșii. Uniții nu uită să adauge că, în Sinoade, Biserica s-a numit pe sine "catolică", un adevăr istoric pe care aceștia îl afirmă cu o mândrie ce jenează, în timp ce ortodocșii preferă apelativul nou.

Uniții, adoptând poziția tuturor marilor noștri istorici, afirmă că creștinismul nostru e de origine latină, adus de creștinii refugiați în Dacia din calea persecuțiilor, de veteranii și de colonii latinofoni, dar fără a exclude posibila venire și a unor creștini din Orient. Oricum ar fi, pe atunci Biserica nu era divizată și diocezele creștine nu erau antagoniste, căci nu intervenise forța și factorul civil.

Uniții consideră că reorganizatorul creștinismului primar din Dacia, după ce fusese devastat și dezmembrat de goți, a fost sf. Niceta de Remesiana, care a dat creștinilor din Dacia, pe lângă o structură ecleziologică, și un rit propriu daco-roman, de factură local-orientală, dar de expresie latină. Structura și ritul cristalizate de Niceta, pe baza elementelor locale, au fost desființate total de năvălirea și mai apoi de ocupația bulgaro-slavă care, după încreștinare, ne-a eliminat limba neolatină din Biserică și din administrație, subordonându-ne cu totul ierarhiei de limbă slavă.

Unii istorici de azi afirmă că creștinismul a fost adus în Dobrogea de sf. apostol Andrei. Este o ipoteză

☞

* Text prezentat la întâlnirea ecumenică internațională de la Graz (Austria), iunie 1997, a cărei temă generală a fost: *"Reconcilierea, ca dar al lui Dumnezeu și izvor de viață nouă"*.

încă insuficient probată. Însă, indiferent de probe, e sigur că în veacul I românii, ca etnie, încă nu existau şi, pe deasupra, apostolatul lui Andrei s-a limitat la Pontul riveran, deci la cetăţile greceşti. De-aceea creştinismul pontic andreian nu a lăsat relicve de nici un fel în limba băştinaşilor, care apoi să fie prelucrate de români, trei veacuri mai târziu.

Considerăm însă că ipoteza andreiană este doar una de prestigiu, ce nici nu infirmă, nici un confirmă vreun adevăr dogmatic ce ne-ar putea uni sau despărţi. Opinii diferite pe această temă, care nu ne-a confruntat, acum, după atâtea veacuri, nu le putem adăuga contenciosului pe care l-ar dezbate cei ce vor că lase-n urmă dezbinarea prelungită necreştinesc de mult.

Referitor la marea Schismă din 1054, fast degrevată de sarcinile anatemei prin binecuvântata lucrare de iubire a marilor Ierarhi Paul şi Athenagoras, nu fără de durere observăm că gestul lor n-a fost urmat şi n-a fost dezvoltat de succesorii lor. Aceasta a permis ca factorul politic moscovit şi vechile ranchiune să fie mai eficiente decât demersul în iubire al celor doi Pontifi.

Dacă ne-am face astăzi proprie iertarea pe care sincer şi-au acordat-o ei, iertarea noastră de acum ar identifica fundaţiile necesare pe care să ne construim comuniunea în credinţă, în care contestarea, suspiciunea, gelozia, abuzul şi intoleranţa să nu îşi mai găsească locul.

Pe urma celor doi Părinţi, întru iubire, încrezător cutez să abordez atât de incriminatul an 1700, an de "întoarcere în sânul Bisericii Catolice, ca iarăşi să ne unim cu ea", cum consemna mult defăimatul Document semnat de Atanasie Anghel. În strana ortodoxă, acel eveniment are o prezentare strict unilaterală care, deliberat sau doar mecanicist, refuză să ia în considerare onestitatea, buna-intenţie şi buna-credinţă a semnatarilor Unirii. Li se refuză acestora voinţa de a-şi păstra tradiţiile mai vechi orientale, de a-şi emancipa poporul ca stare socială, politică şi culturală, precum şi conştiinţa certă (de altfel confirmată de istorie) că prin Unire se întorc la legea strămoşească uzurpată de ierarhia slavă, că îşi salvează limba şi conştiinţa naţională, că vor înlătura primejdia calvinizării şi că vor reintra în rândul ţărilor surori din Occident.

Pe cât de dureroasă şi de jignitoare, pe atât de neadevărată este această contestare. Perpetuând aceste incriminări injuste, nu ni-l apropiem şi nu-l convingem pe cel rănit în buna sa credinţă şi, în acelaşi timp, ne desolidarizăm de împăcarea în sărut frăţesc a Patriarhilor Paul şi Athenagoras.

Că Actul de la 1700 n-a fost un act servil faţă de factorul politic - cum suntem acuzaţi injust - o dovedeşte faptul că Teofil, iniţiatorul unităţii, a fost înlăturat prin otrăvire de superintendentul calvin de la Aiud, care-şi subordonase Biserica română, pe care Unirea urma să i-o răpească. Pe atunci, Papa şi Împăratul Austriei catolice

priveau neputincioşi cum mănăstirile catolice erau golite de călugări şi incendiate şi cum bisericile catolice erau prădate şi rechiziţionate. Acest tensionat context a obligat ca Documentul de Unire să fie trimis la Roma clandestin. Persecutarea unităilor, batjocorirea şi izgonirea lor îl fac pe împăratul Leopold să emită, fără şanse imediate, celebra sa Diplomă I. Episcopul Atanasie Anghel, plecat la Bucureşti pentru hirotonire, primeşte (el, care luptase pentru limbă) poruncă fermă să se roage numai "pe elineşte sau pe slavoneşte"! Şi totuşi, atât el cât şi începătorul Teofil, şi astăzi sunt stigmatizaţi ca trădători, împreună cu urmaşii lor.

Se spune că au fost distruse schituri şi mănăstiri ortodoxe; este adevărat, dar nu se spune că la fel au fost distruse şi cele unite, ca şi cele romano-catolice, de armatele aflate în slujba calvinismului. Primind aceste adevăruri, oricine poate înţelege că Unirea românilor cu Roma nu s-a făcut prin silnicie, prin acte de voinţă străine de voinţa neamului. Unirea, dimpotrivă, a fost voită de majoritatea românilor din Transilvania, ca act de salvgardare a limbii, a conştiinţei şi a fiinţei naţionale.

Cine să poată vindeca atâtea răni şi calomnii aduse celor care au apărat cu viaţa fiinţa naţională, au ctitorit cultura şi conştiinţa naţională în Transilvania şi au pregătit, ca nimeni, realizarea României Mari? Nu aşteptăm, regrete, nici *mea culpa*. În numele ecumenismului, al unităţii voite de Cristos, ca şi-n numele iubirii dintre fraţi fireşti, putem însă spera şi avem tot dreptul să aşteptăm zăgăzuirea torentului de calomnii şi a intoleranţei. Acestea contenind, se va aşterne pacea, iar în solul ei fertil va răsări din nou iubirea dintre fraţi, iubirea lui Cristos. Cu pace şi iubire vom vindeca istoria şi conştiinţele ultragiate.

E explicabil, deşi nu pe deplin legitim, că, în acest context neamical, nici noi unităii nu am fost fără vină. Disputele polemice, acuzele şi ironiile, poate şi calomniile, nu ni le-am reţinut destul şi n-am prestat suficientă dragoste de fraţi. Avem toate motivele să ne căim de ele, să le înlocuim cu acte de bunăvoinţă, de pace şi de hotărâre în a nu le mai repeta.

Căci oricât ne-am contesta şi oricât ne-am argumenta justeţea contestării şi a repudierii reciproce, atât unităii cât şi ortodocşii *suntem ceea ce suntem*, realităţi incontestabile intrate în istorie, chemate de Pronie nu doar să coexiste sau să se tolereze, ci, împreună, să zidească făptura nouă a neamului de mâine, spre slava lui Cristos.

Unirea naţională a Statului Român din 1918 a confirmat deplin justeţea luptei duse de toţi unităii din Ardeal, conduşi de Corifeii Şcolii de la Blaj, dar în acelaşi timp a fost şi o dezmiţire a tuturor aserţiunilor care discreditau Unirea cu Roma de la 1700.

Precum bulgaro-slavii din secolul al IX-lea s-au pus prin samavolnicie peste independenţa de neam şi de Biserică, la fel, în 1948, tancurile sovietice au implantat sălbatic regimul comunist, care a aplicat scenariul studiat şi regizat de Moscova pentru eliminarea din spaţiul sovietic a tuturor Bisericilor ce s-au unit cu Roma.

Nu acuzăm pentru această crimă Biserica soră Ortodoxă. Şi ea a îndurat constrângerile comuniste. Cât despre noi, chiar fraţii ortodocşi pot afirma că am fost victimele unui abuz calificat, de notorietate internaţională. Şi este îndeobşte cunoscut şi susţinut că niciodată, în drept şi în morală, un abuz nu poate să fie invocat ca sursă de drept şi ca legitimare a unei stări de fapt injuste, urmare a unei încălcări flagrante a drepturilor omului.

Prin Declaraţia Nr. 40-34 din 29.11.1985, Organizaţia Naţiunilor Unite reiterează acest principiu şi îl instituie ca normă fundamentală şi obligatorie pentru toate Statele care au aderat la Pactul Naţiunilor Unite. Această Declaraţie prevede: "Guvernul succesor de drept al unui guvernământ abuziv are obligaţia de a restaura toate drepturile violate şi de a restitui toate bunurile confiscate". Regimul comunist, se ştie, nu şi-a respectat obligaţiile ce îi revin ca membru semnatar al documentelor de aderare la ONU. Regimul Iliescu a restaurat, principial, dreptul la libertate al cultului greco-catolic, dar n-a restituit decât o parte cu totul nesemnificativă din bunurile confiscate aflate în posesia Statului, lăsând pe mai departe în vigoare confiscarea bisericilor, impusă prin teroare şi arestări masive.

Or, o libertate fără cadrul fizic (bisericile) în care să fie practicată, este o libertate numai pe hârtie, perpetuând în fapt abuzul comunist. O libertate de cult trăită în piete, în parcuri şi în cimitire, sub arşiţă şi ger, în ploaie şi în vânt, împiedică procesul educaţiei religioase, impracticabile în zgomotul stradal, în vreme ce accesul la biserici ne este interzis.

Mult aşteptatul regim ales legitim, în sfârşit, a reparat şi a restituit mult mai puţin decât regimul Iliescu. Ba mai mult, a indus în eroare Consiliul Europei, afirmând că a restituit tot ce a fost confiscat de comunism, inclusiv bisericile care au aparţinut Cultului greco-catolic. Minciună nu numai revoltătoare, dar absolut iresponsabilă, pe care, dacă noi am reclama-o, ar duce la neprimirea României în NATO şi în Consiliul Europei.

Aşteaptă Guvernul României şi Biserica Ortodoxă să o facem? Dacă o facem, nu nouă ne revine răspunderea pentru urmările pe plan internaţional. Nu noi o dovedim, ci fapta de Stat, că nu suntem apţi pentru Europa.

Statul civil, chiar şi când e legitim, poate minţi, cum, de altfel, vedem că o şi face. Însă Biserica - Trup tainic al lui Isus Cristos, proiecţie terestră a iubirii trinitare - nu poate practica minciuna, abuzul, intoleranţa, nemila şi neadevărul, făcându-şi proprie o cucerire comunistă.

Iată o altă rană pe care o dorim supusă vindecării, ca Rană a tainicului Trup al lui Isus Cristos.

Este cu totul explicabil ca în această stare de nefirească şi absurdă nedreptate care se perpetuează, care doreşte să legitimeze abuzul comunist, victimizaţii să ajungă la exasperare, la gesturi şi cuvinte sărace de iubire, precum şi la aserţiuni ce nu servesc comuniunii şi unităţii în Cristos.

Vina pe care o avem de a ne fi manifestat lipsiţi de dragoste în împilare, când am lăsat să prevaleze frustrarea şi resentimentele mai mult decât iubirea lăsată de Isus poruncă, o regretăm profund. Ştim bine că prin aceasta am rănit, la rândul nostru, atât pe fraţii noştri ortodocşi, fraţi buni de sânge, de limbă şi de crez, cum ştim că am rănit, ingraţi, Preasfânta şi Îndurerata Inimă a lui Isus Cristos.

"Miluieşte-mă, Dumnezeule după mare mila Ta şi, după mulţimea îndurărilor Tale, şterge fărădelegea mea. Căci fărădeleagea mea eu o cunosc şi păcatul meu este pururea înaintea mea.

Întoarce faţa Ta de către păcatele mele şi toate fărădelegile mele şterge-le. Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi spirit drept înnoieşte întru cele dinăuntru ale mele".

(*Psalm* 50)

Pr. Tertulian LANGA

AŞTEPTĂM LA REDACŢIE ŞI UN PUNCT DE VEDERE ORTODOX, EXPRIMAT LA FEL DE LIMPEDE...

Sunt răni de vindecat

TALMUDUL

"Eu nu sunt cetățean american de religie mozaică. Eu sunt evreu. Sunt american de 63 de ani, dar sunt evreu de 4000 de ani."
Rabinul Stephen S. Weise

12. CONȚINUTUL TALMUDULUI (5)

Cel de al cincilea Ordin al Talmudului este intitulat ***Kodașim*** - **Obiectele sfinte**. Ordinul cuprinde 11 tractate.

Ceea ce a menținut unitatea poporului evreu, împrăștiat pe o largă arie geografică, împrăștiere accentuată după distrugerea Ierusalimului, nu a fost atât teologia, cât ritualul. Creștinismul și-a căutat unitatea într-o credință unitară; iudaismul într-un ritual unitar. Pentru evrei, ritualul a fost în primul rând o reglementare a cultului. Argumentul în sprijinul acestei afirmații îl constituie tocmai conținutul acestui ordin, care se ocupă cu desfășurarea serviciului religios în Templu, începând cu descrierea cadrului în care se desfășoară acest serviciu - mobilierul și detaliile constructive ale interiorului - și terminând cu actul solemn al ritualului - oficierea jertfei -, deși, la data la care a fost elaborat Talmudul, Templul din Ierusalim nu mai exista. Deosebita importanță acordată de textul talmudic Templului, jefuit și apoi incendiat în anul 70 d. Chr. de Titus, este evidentă prin amploarea *ghemarei* în conținutul tractatelor acestui Ordin. O importanță care își are originea, pe de o parte, în speranța că într-o bună zi Templul va fi reconstruit, îndeplinindu-și din nou rostul de centru al vieții spirituale în economia religiei mozaice, iar pe de altă parte, în dorința conducătorilor spirituali ai poporului evreu de a păstra în conștiința concetățenilor lor respectul pentru obiceiurile practicate în perioada în care Templul constituia centrul spiritualității iudaice. O stare de conștiință menită să servească drept substituit pentru actul sacrificiului rânduit de Lege să aibă loc în Templu.

Acest al cincilea Ordin al Talmudului, ca și ultimul - al șaselea -, cu excepția Tractatului *Nidda*, lipsesc din Talmudul ierusalemian. Probabil că datorită situației politice din Palestina, teologii evrei din Țara Sfântă nu au putut să țină pasul cu colegii lor din Imperiul persan, care au redactat Talmudul babilonian.

1. Sewachim - **Sacrificarea rituală** (Tractatul conține 14 capitole, cu referire la *Leviticul* - Capitolul 1, intitulat *"Rânduiala jertfelor. Arderea de tot"*).

Tractatul descrie amănunțit succesiunea momentelor în sacrificarea rituală a animalelor, semnalând greșelile ce pot fi făcute pe parcursul oficierii jertfei. De asemenea, textul precizează care este partea din animalul sacrificat cuvenită preoților.

Pentru cunoașterea modului în care se desfășura viața religioasă a evreilor în perioada anterioară construirii Templului lui Solomon, în capitolele de *ghemara* sunt menționate așezămintele de cult existente în Israel în acel timp.

2. Menachot - **Alimente aduse ca ofrande** (Tractatul conține 13 capitole, cu următoarele referiri la textul Vechiului Testament: *Leviticul*, Capitolul 2, intitulat *"Jertfe de mâncare"*; Capitolul 6, intitulat *"Alte jertfe"*; Capitolul 7, intitulat *"Jertfe de ispășire"*; Capitolul 14, referitor la ofrandele aduse pentru *"Curățirea leprei"*; de asemenea, *Numerii*, Capitolul 5, intitulat *"Curățirea taberei. Felurite jertfe"*; Capitolul 6, intitulat *"Nazireii. Forma binecuvântării"* și Capitolul 15, intitulat *"Felurite jertfe. Pedeapsa pentru călcarea zilei odihnei"*).

În *haggada*, care în tot cuprinsul acestui Ordin reprezintă o parte neînsemnată față de *halacha*, se găsește o mențiune despre Templul evreiesc schismatic întemeiat în Egipt, la Leontópolis, de Onias IV (în jur de 160 î.d.Chr.), fiul Marelui Preot Onias III, cel care, spre deosebire de fiul său, în timpul domniei regelui Antiochus IV - Epiphanes (175-164 î.d.Chr.) a dus o luptă înverșunată împotriva presiunilor acestuia de a-i heleniza pe evrei.

3. Chullin - **Activitățile profane** (Tractatul conține 12 capitole, cu referiri la *Ieșirea* 23, 19 și 34, 26, precum și la *Deuteronomul* 14, 21: *"Să nu mâncați nici o mortăciune, ci s-o dai străinului de alt neam ce se va întâmpla să locuiască în casa ta; acela s-o mănânce sau să i-o vinzi, căci tu ești poporul sfânt al Domnului Dumnezeului tău. Să nu fierbi iedul în laptele mamei sale"*).

Nu numai sacrificarea animalelor destinate jertfelor este supusă unor prescripții, dar și sacrificarea destinată consumului trebuie să respecte reglementări cu caracter cvasi-religios. La sacrificarea animalelor trebuie să se procedeze în așa fel încât animalul să sufere cât mai puțin, iar sângele să se scurgă în întregime (*"A te hrăni cu carne cu sânge este ceva groaznic"*). De aceea, sacrificarea animalelor trebuie să revină unui specialist - *hahamul* - care nu este un simplu măcelar, ci o demnitate în ierarhia preoțească iudaică. Carnea și mâncărurile cu carne nu trebuie servite la mesele la care se servește lapte și preparate lactate, iar în bucătărie carnea și laptele nu trebuie puse alături. Carnea de porc este total interzisă. Ouăle, ceapa și usturoiul care rămân peste noapte fără coajă nu mai trebuie consumate. Nu trebuie să se mănânce decât la anumite ore: *"Nu ciuguliți toată ziua ca găinile!"*. Prescripțiile talmudice recomandă cumpătare: *"Mai mulți sunt cei care mor de prea multă mâncare, decât cei care mor de subnutriție!"*. *"Până la patruzeci de ani este bine să mănânci, după patruzeci este bine să bei!"*. *"A bea cu măsură este mai folositor decât abstinența!"*. *"Vinul este adesea o bună doctorie; nici o sărbătoare fără vin!"*. Și continuând tema nutriției, rabinii adaugă: *"Cine stă mult la closet, își prelungește viața!"*. Ei recomandă ca după fiecare scaun să se rostească o rugăciune de mulțumire.

4. Becharot - **Primii născuți** (Tractatul conține 9 capitole, cu referiri la *Ieșirea*, Capitolul 13, intitulat *"Sfințirea celor întâi-născuți"*, *Deuteronomul*, Capitolul 15, intitulat *"Anul al șaptelea. Săracii, robii și întâii născuți"*; și *Numerii*, Capitolul 18, 15: *"Tot ce se naște întâi din tot trupul, din oameni și din dobitoace, și se aduce Domnului, să fie al tău, dar întâiul născut dintre oameni să se răscumpere și întâiul născut dintre dobitoacele necurate să se răscumpere"*).

Partea bărbătească din întâii născuți, indiferent dacă este om sau vită, îi aparține de drept lui Dumnezeu și trebuie să i se aducă Lui jertfă. Dacă este însă fiu, acesta poate fi răscumpărat sacrificând un animal; mai târziu răscumpărarea s-a putut face și plătind o anumită sumă de bani. Tot în cuprinsul acestui tractat este discutată problema plății zeciuielii la vite.

5. Arachin - **Prețuirile** (Tractatul conține 9 capitole, cu referire la *Leviticul*, Capitolul 27, în cuprinsul căruia sunt stabilite amănunțit, în siclii de argint, valorile oamenilor, în funcție de vârstă și de sex, valoarea animalelor ce sunt destinate jertfei și, în general, valoarea bunurilor ce sunt afierosite).

Conform prescripțiilor biblice, este obligatoriu ca să fie apreciată valoarea unei persoane, sau a unui bun care trebuie închinat Templului. Textul talmudic duce până la amănunt ceea ce textul biblic tratează principial. În partea finală, tractatul reia problema anului al șaptelea, anul de odihnă a țarinei.

6. Tmura - **Înlocuirile** (Tractatul conține 7 capitole, cu referire la *Leviticul*, Capitolul 27, 10: *"Să nu schimbe nici bun cu rău, nici rău cu bun; iar de schimbă cineva dobitoc cu dobitoc, atunci și cel schimbat și cel dat schimb va fi sfânt"*).

Tractatul analizează condițiile în care un bun, animal sau obiect destinat jertfei, poate fi schimbat cu un altul.

7. Kritot - **Stârpirile [textual: Separările]** (Tractatul conține 6 capitole).

În Biblie sunt stabilite 6 de cazuri de încălcare a prescripțiilor, încălcări supuse sancțiunilor: "Acest suflet trebuie rupt de Israel". Tradiția iudaică nu înțelege această măsură ca pe o excomunicare, ca pe o separare de comunitate, ci ca pe o pedeapsă divină care scurtează zile și ani din viață; pe răufăcător să-l ajungă o moarte subită sau prematură. În textul tractatului se face deosebire între încălcările voite și cele săvârșite din greșeală.

8. Meila - **Sustragerea** (Tractatul conține 6 capitole cu referire la *Deuteronomul*, Capitolul 5, intitulat *"Repetarea celor zece porunci"*).

Tractatul se ocupă cu cazurile de sustragere prin abuz a obiectelor sfinte.

9. Tamid - **Jertfa necontenită** (Tractatul conține 7 capitole, cu referire la *Ieșirea* 29, 38: *"Iată ce vei aduce tu pe jertfelnic: doi miei de un an fără meteahnă vei aduce în fiecare zi, jertfă necontenită"* și *Numerii* 28, 3: *"Iată jertfele care trebuie să le aduceți Domnului: doi miei fără meteahnă, arderе de tot necontenită, pe fiecare zi"*).

Tractatul conține reglemetări precise despre jertfa zilnică prin arderea de tot, dimineața și seara. În acest tractat, numai capitolele 1, 2 și 4 conțin *ghemara*.

10. Middot - **Dimensiunile** (Tractatul conține 5 capitole).

În cuprinsul acestui tractat sunt precizate dimensiunile cartierului în care este amplasat Templul, precum și alcătuirea și efectivele gărzilor care asigură paza locașului în care se oficiază jertfele. Ca și următorul, acest tractat nu are *ghemara*.

11. Kinnim - **Cuiburile de păsări** (Tractatul conține 3 capitole, cu referire la *Leviticul*, Capitolul 1, 14: *"Dacă aduce el din păsări arderе de tot Domnului, să aducă jertfa sa din turturele sau din pui de porumbel"* și Capitolul 12, 8: *"Iar de nu-i va mâna să aducă un miel, să ia două turturele sau doi pui de porumbel, unul pentru arderе de tot și altul jertfă pentru păcat, și o va curăți preotul, și curată să fie"*).

Tractatul menționează posibilitatea ca în cazurile de încălcarea Legii, ca și în cazurile de necurățire, să se poată aduce ca jertfă păsări mici.

*

În încheierea prezentării sumare a **Ordinului *Kodașim***, ca și în cazurile precedente, reproducem două scurte texte din conținutul Ordinului.

Fiul lui Damas și al sorei lui Rabbi Jișmael, l-a întrebat pe Rabbi Jișmael: Cum ar fi dacă unul ca mine, care am învățat din fir în păr îndrumările Legii, ar învăța și înțelepciunea grecească? Atunci el îi cită următorul verset: Să nu se pogoare Cartea Legii acesteia de pe buzele tale, ci călăuzește-te după ea ziua și noaptea! (**Iosua** *1, 8). Poți să încerci, dar caută o oră care nu aparține nici zilei și nici nopții, și în acea oră învață înțelepciunea grecească!*

Dar opinia lui Rabbi Șmuel, fiul lui Nachmani, diferă de acest sfat. El a amintit cuvintele lui Rabbi Jonatan: Versetul de mai sus nu este nici datorie, nici poruncă, ci binecuvântare. Sfântul (Moise - n.n.), *lăudat să fie, a văzut că vorbele îndrumării lui Iosua îi sunt deosebit de dragi, căci iată ce stă scris: Și servitorul său Iosua, fiul lui Navi, nu se mișca din mijlocul cortului* (**Ieșirea** *33, 11). Apoi Sfântul, fie el lăudat, a spus: Atât de dragi îți sunt cuvintele îndrumării: să nu se abată această carte călăuzitoare de la buzele tale!* (**Menachot** 99b)

*

Rabbi Chama, fiul lui Rabbi Chaina, spunea: Cum să înțelegem ce este scris: În mâna limbii este viața și moartea? (**Pilde** *18, 21). Oare are limba o mână? Cuvintele vor să spună: Precum o mână ucide, tot astfel ucide și limba. Precum o mână nu ucide decât din apropiere, tot astfel și limba ucide numai din apropierea ei. În Scriptură stă scris: Limba lor este o săgeată ucigătoare. Oare așa cum o săgeată ajunge până la patruzeci, cincizeci de coți, tot astfel ajunge și o limbă până la patruzeci, cincizeci de coți? Până la cer ridică gura lor și cu limba lor străbat pământul* (**Psalmul** *72, 9).*

Dar dacă stă scris: O săgeată ucigătoare este limba lor, pentru ce se mai adaugă: Moartea și viața sunt în mâna limbii? Această afirmație corespunde spuselor lui Rawa, care spune: Cine vrea să trăiască, trăiește cu limba sa! Cine vrea să moară, moare cu limba sa! (**Arachin** 15 b).

(va urma)

Gabriel CONSTANTINESCU

RICHARD SWAIN

O CURSĂ EVREIASCĂ ÎNTINSĂ EUROPEI

Un eveniment semnificativ pe scena politică britanică din ultimile luni a fost formarea Partidului Referendumului de către omul de afaceri miliardar, Sir James Goldsmith. Scopul lui declarat este de a propune un candidat în fiecare circumscripţie electorală la viitoarele alegeri generale, cerând un referendum asupra următoarelor demersuri pentru adoptarea unei monede europene unice. În timp ce programul său politic de bază rămâne obscur, proporţiile averii lui Goldsmith îi vor asigura fără indoială o publicitate largă în mass-media.

În ultimii doi ani, Goldsmith a investit mult timp şi bani pentru a-şi crea o imagine de tip nonconformist, tip Ross Perot, dedicat cu altruism folosirii imensei sale averi pentru a apăra civilizaţia europeană de efectele dezastruoase ale comerţului liber global şi ale maşinaţiilor birocraţilor nealeşi prin vot de la Bruxelles. Aceasta a inclus finanţarea candidaţilor anti-Maastricht în Euro-alegerile din Franţa, din 1994, sub titlul "Cealaltă Europă", şi alegerea sa ca MEP în proces - ca şi apariţia cu multă publicitate a unui best-seller, *"Capcana", publicat în acelaşi an. Aceasta a fost urmată de publicarea "Răspunsului", în 1995, care urma să respingă criticile la adresa activităţii sale anterioare.*

La prima vedere, principalul obiectiv al lui Goldsmith pare să fie unul cu care toţi albii naţionalişti ar fi de acord: subminarea dogmei Instituţiei capitalismului laissez-faire *internaţional, bazat pe sistemul comercial mondial GATT. El arată cum ţările europene din Vest, ca şi Statele Unite, au avut de pierdut prin acest sistem, ca urmare a faptului că mereu mai puternicele corporaţii multinaţionale au libertatea de a transfera cantităţi masive de capital de investiţie şi tehnologie către economiile cu mână de lucru ieftină din Asia. După cum subliniază el, rezultatul pentru naţiunile Europei a fost exportul de locuri de muncă şi avere, şi importul de şomaj şi sărăcie. Şi, avertizează, dacă nu se iau măsuri de protecţie, Europa aproape cu siguranţă va cunoaşte prefaceri sociale şi politice păgubitoare, la o scară fără precedent.*

Până acum e bine? Nu chiar. Ceea ce trebuie să înţelegem este că, tratând cu Goldsmith, tratăm cu un reprezentant conştiincios şi fidel al unei rase care de-a lungul istoriei ei a afişat o tendinţă cameleonică pentru a-i dezorienta pe ceilalţi şi pentru a-şi avansa propriile interese în circumstanţe schimbătoare. Numai înţelegând această realitate, şi evidenţiind cum Goldsmith i-a rămas fidel de-a lungul carierei sale de afaceri, ne putem face o idee asupra planurilor ascunse care stau în spatele recentelor sale eforturi politice.

Strămoşii lui Goldsmith îşi au originea în acelasi ghetou din Frankfurt pe Main ca şi familiile Rotschild, Oppenheimer, Salamon şi multe alte familii de bancheri evrei care au ajuns să domine finanţele în Europa şi America. Familia Goldsmith a aparţinut întotdeauna acestei reţele internaţionale strâns ţesute, secrete şi conştiente de apartenenţa sa rasială, care a jucat un rol atât de decisiv în istoria secolului XX. Iar întreaga avere şi carieră de afaceri a lui Sir James Goldsmith se bazează pe lucrul în interiorul acestei reţele.

Legăturile de familie dintre Goldsmith şi Rotschild au fost întotdeauna deosebit de strânse, iar Sir James le-a consolidat prin lunga sa prietenie cu Jacob Rotschild, cu care a lansat cea mai mare preluare de afaceri a lumii din 1989. Goldsmith a fost, de asemenea, mult ajutat în carieră de Andrew Meyer, fostul şef al puternicei bănci cu sediul la New York, Lazards International Investment, *şi de corporaţia* Hambros, *tot evreiască. De asemenea, el a făcut afaceri importante cu autorii unor fraude, Ivan Boeski si Michael Milkin.*

RIDICAT LA RANGUL DE CAVALER DE CĂTRE WILSON

Goldsmith a făcut parte din cabala evreiască care îl înconjura pe Harold Wilson, în anii în care a fost prim ministru, şi care includea personaje ca Joseph Kagan, Lew Grade, George Weidenfeld şi Robert Maxwell. El a fost făcut cavaler de Wilson în 1974, într-o controversată împărţire de onoruri, care a dus la extinderea influenţei evreieşti. Ca mulţi alţii din clica sa, lui Goldsmith nu-i păsa dacă era la putere un guvern laburist sau conservator, ajungând, ca şi prietenul său Jacob Rotschild, la fel de apropiat lui Edward Heath, care i-a urmat lui Wilson ca prim ministru. Goldsmith l-a sprijinit puternic pe Heath în politica sa de liberalizare a transferului international de credit şi, ceea ce este semnificativ în lumina evenimentelor recente, în integrarea Angliei în CEE.

Sprijinul puternic al lui Goldsmith pentru dezvoltarea Comunităţii Europene şi pentru calitatea de membru deplin a Marii Britanii ne ajută să clarificăm subterfugiile activităţilor sale curente. Dacă "zgâriem" suprafaţa acestora, Goldsmith apare ca acelaşi internaţionalist convins, pledând - în faţa unor realităţi din ce în ce mai inconfortabile - pentru o metodă alternativă de realizare a aceloraşi scopuri internaţionaliste. Aceasta este realitatea propunerii lui de înlocuire a comerţului liber global al GATT (Acordul General pentru Tarife şi Comerţ) cu un sistem bazat pe blocuri regionale de comerţ liber în Europa, America şi Asia, care ar intra în acorduri bilaterale unul cu altul. Aceasta nu ar pune capăt comerţului liber global sau mişcărilor de capital, ci ar însemna pur şi simplu o formă strânsă de control a unui sistem care, recunoaşte el, se va prăbuşi în absenţa unei reforme.

Şi aici se află dificultatea acestor scopuri ascunse. Goldsmith argumentează că Europa trebuie să se întoarcă la conceptul original al Tratatului de la Roma - schiţa din 1957 a unei Europe federale - şi să realizeze o integrare regională intensificată, bazată pe o piaţă complet liberă de bunuri, servicii şi oameni. Aceasta ar crea blocul regional integrat european pe care el îl doreşte pentru schema de comerţ global pe care o propune. După propunerea sa, mai multă putere şi independenţă ar fi luate de la statele Europei şi transmise unui guvern european bazat pe o monedă comună şi o bancă centrală europeană cu puteri extinse asupra finanţelor naţionale. Apărarea şi afacerile externe ar fi de asemenea centralizate la nivel european, cu crearea unui Consiliu de Securitate European, care să coordoneze dezvoltarea şi producţia echipamentului şi desfăşurarea forţelor militare.

Devierea lui Goldsmith de la linia europeană federalistă stabilită este astfel pur tactică. Pledoaria lui pentru crearea iniţială a unei monede europene comune - mai curând decât crearea imediată a unei monede unice - fiind rezultatul recunoaşterii de către el a faptului că cea dintâi ar fi mai potrivită cu schimbările şi dislocările care el realizează că vor afecta "inevitabil" economiile naţionale, pe măsură ce integrarea economică este împinsă înainte. Iar după proiectul său, nici o ţară europeană nu va mai exista ca o unitate politică, economică sau militară de sine stătătoare. Goldsmith, de asemenea, preconizează extinderea progresivă a acestui bloc european, pentru a îngloba Europa de Est, şi că ea va fi însoţită în paralel de integrarea SUA, Mexicului şi Canadei în NAFTA.

Aceasta confirmă faptul că Goldsmith pur şi simplu pledează pentru o formă diferită şi - pentru el - mai sigură de management *global, care să fie realizată pe etape, mai curând decât dintr-o dată.*

Pentru el, GATT trebuie reformată "ca un pas către un sistem mai bun" şi el subliniază că nu este, în principiu, împotriva integrării globale sau a incorporării celor patru miliarde de oameni din China, Asia şi fosta Uniune Sovietică într-o economie mondială integrată. Preocuparea sa este că acest lucru se încearcă într-un timp prea scurt şi cu mijloacele sistemului economic mondial actual, ceea ce, argumentează el, ar putea cauza "un dezastru fără precedent în istoria umanităţii".

Goldsmith lansează efectiv o chemare pentru trezirea tovarăşilor săi internaţionalişti, prevenindu-i asupra unei potenţiale reacţii politice violente în Europa şi în lumea albă, dacă nu avansează cu mai multă prudenţă către a lor Nouă Ordine Mondială. Prin aceasta, el vorbeşte în numele unei elite politice şi financiare care se află din ce în ce mai mult sub ameninţarea forţelor crescânde ale naţionalismului din Europa şi America. Antipatia populară generală faţă de repercusiunile Tratatului de la Maastricht, aşa cum o arată valul recent de greve şi proteste din Franţa şi sprijinul din ce în ce mai mare pentru partidele anti-imigrare (ca Frontul Naţional al lui Le Pen), i-au arătat lui Goldsmith (şi celorlalţi din tagma sa) unde ar putea duce evenimentele în desfăşurare. Acestea ar putea explica şi tendinţa unor politicieni conservatori britanici, ca John Redwood şi Norman Lamont, de a ieşi în public cu o concepţie foarte asemănătoare cu cea a lui Goldsmith asupra Europei. În mod semnificativ, atât Redwood cât şi Lamont au lucrat pentru banca comercială NM Rotschild.

NIMIC NOU

Ceea ce mai este foarte semnificativ pentru modul de abordare al lui Goldsmith este faptul că el a mai fost folosit în perioade similare de nesiguranţă. În 1926, Sir Alfred Mond, fondatorul evreu al ICI şi avocat angajat al integrării economice globale, a părăsit brusc Partidul Liberal şi s-a alăturat conservatorilor. El a început atunci să argumenteze pentru organizarea Imperiului Britanic într-un bloc economic consolidat, cu comerţul internaţional bazat pe acorduri între federaţii economice regionale - exact propunerile de azi ale lui Goldsmith. Fundamentul acţiunilor lui Mond nu era convertirea la patriotismul britanic. Din contră, el a continuat să declare că "nu mă consider un englez... inima mea este în Eretz - Israel".

Mond propunea pur şi simplu un nou sistem pentru a controla şi a stăpâni stagnarea economică şi forţele crescânde pentru naţionalism şi reformă financiară, despre care realiza că puteau distruge planurile pe care el şi tovarăşii săi internaţionalişti le promovau de atâta timp. Din păcate pentru Mond, ideile sale nu au împiedicat prăbuşirea economică din 1929 sau revoluţia naţionalistă care a urmat în Europa.

La fel, programul lui Goldsmith se bazează pe aceleaşi realităţi. El nu are loialitate naţională sau rasială pentru Marea Britanie sau pentru Europa, ci îşi petrece majoritatea timpului retras la proprietatea sa (bine protejată şi valorând mai multe milioane de dolari) din jungla mexicană, unde prieteni apropiaţi, ca Jacob Rotschild, au şi ei locuinţe particulare imense. După cum a recunoscut către biograful său neoficial: "Una din probleme este faptul că ... mă vedeţi cu ochi de englez, ca parte a culturii engleze şi ca şi cum eu aş fi englez ... Dar în realitate, dacă săpaţi puţin mai adânc, veţi găsi că eu sunt pe jumătate evreu"...

Programul secret al lui Goldsmith a fost desigur revelat în cursa pentru alegerile prezidenţiale din 1995, când el a finanţat campania conservatorului independent Phillippe de Villiers. Aceasta i-a costat pe Jean-Marie Le Pen şi Frontul Naţional aproximativ un milion şi jumătate de voturi - 5 % din voturi. Cu aceste 5 % din voturi pe care le câştiga în orice caz, Le Pen ar fi putut porni cu un avans şi ar fi avut şansa de a continua într-o a doua rundă cu socialiştii. Surse din interiorul mişcării naţionaliste franceze sunt convinse că recenta campanie a lui de Villiers, finanţată de Goldsmith, a fost orchestrată tocmai pentru a-l submina pe Le Pen şi a acţiona ca o supapă de siguranţă.

Consecvent cu vechea sa politică, deci, Goldsmith poartă război pe căile înşelătoriei, tulburând deliberat apele politicii britanice şi europene, într-un moment de instabilitate socială şi economică crescândă. Din perspectiva noastră, oricum, activitatea sa, indiferent cât de bine planificată sau finanţată, este doar încă un semn că sistemul pe care îl reprezintă se prăbuşeşte. După cum eforturile lui Sir Alfred Mond nu au putut împiedica revoluţia europeană din 1933, tot aşa încercările lui Sir James Goldsmith de a acoperi fisurile acestui sistem corupt şi în decădere sunt prea mici şi prea târzii.

RAPORTUL C.D.L. - Noiembrie 1996

(Traducere de Şerban SURU*)*

POLITRUCI DE MODĂ NOUĂ

De luni de zile, cu un entuziasm mai mult sau mai puțin sincer, dar care a depășit demult limitele oricărei decențe intelectuale, presa culturală și literară din România nu mai prididește să exalte *Jurnalul* perfect mediocru al scriitorului român de origine evreiască Mihail Sebastian (1907-1945), editat anul trecut la "Humanitas".

E incontestabil astăzi că Mihail Sebastian a fost un dramaturg și un romancier notabil (chiar dacă un George Călinescu, bunăoară, nu se sfia să-i pună fățiș la îndoială "talentul artistic") și că trăirea tragică, în plan psihologic, a condiției sale de evreu reprezintă un caz interesant și pe alocuri mișcător chiar și pentru o percepție străină mediilor evreiești. Nu-i mai puțin adevărat, pe de altă parte, că, așa cum istoria literară l-a și tratat până deunăzi, el a rămas în umbra marilor scriitori și oameni de cultură ai generației interbelice.

De unde, atunci, această recentă vâlvă în jurul jurnalului și personalității sale? Sunt oare de găsit în acest document inedit (cel puțin pentru publicul larg) mari revelații estetice, vreo filosofie *sui generis* sau măcar niște dezvăluiri senzaționale de fapte obiective din culisele epocii? Nimic din toate acestea. Doar povestea unui suflet chinuit de propriile complexe, de o subiectivitate în mod fatal tendențioasă, cerșind înțelegerea poziției sale, dar neînțelegător el însuși al pozițiilor altora... Cartea în sine merita câteva recenzii oneste și atât. În ultimă instanță, ea nu aduce vreun plus valoric operei, nici nu schimbă imaginea omului (așa cum se conturase în *De două mii de ani* și în *Cum am devenit huligan*).

Este evident că miza cărții, în intenția celor ce au editat-o și au mediatizat-o atât de zgomotos, a fost una strict *ideologică*. Victimizarea exagerată a lui M. Sebastian ține de victimizarea astăzi generală a evreilor, în limbajul de lemn al stângismului democratic mondialist. În același timp, pornind de la cazul Sebastian, s-a urmărit rechizitoriul ideologic al dreptei românești interbelice, dar și al temeiurilor culturii tradiționale. Nu în ultimul rând, s-a căutat, dându-se credit necondiționat unor observații strict personale, compromiterea unor figuri influente din istoria culturii românești (Nae Ionescu, Mircea Eliade, Emil Cioran etc.), atacate astăzi aproape sistematic, în țară și în străinătate, de obicei de publiciști inchizitoriali de origine evreiască.

O bună parte din intelectualitatea noastră s-a lăsat prinsă în acest joc, ba chiar a căutat să răspundă cu exces de zel noii "linii" ideologice. Acest servilism ideologic – amintindu-l, chiar dacă pe o altă melodie, pe cel al comunismului de ieri – a ajuns la acorduri de-a dreptul îngrețoșătoare ("Sebastian, mon frère", "Martiriul lui Sebastian" și altele asemenea), ceea ce dovedește că pe urmele vechilor politruci n-au întârziat să apară *politrucii de modă nouă*. Așa cum Partidul Comunist impunea adularea deșănțată a unor "personalități" pretins legitimante pentru statutul său istoric sau ideologic, tot așa astăzi plutocrația mondială forțează o nouă "grilă" de valori politice și spirituale, ale cărei instrumente propagandistice sunt intelectualii oportuniști sau doar derutați. În absolut, între un proletcultist mitizându-l la comandă pe Vasile Roaită și un eurocultist mitizându-l la sugestie pe Mihail Sebastian, nu e nici o diferență morală. Și e simptomatic că, la meridian românesc, "dușmanii" sunt aceiași pentru *comunismul* de ieri și pentru *comunitarismul* de azi: Nae Ionescu, Mircea Eliade, "legionarii"..., tot ce poate fi pus în legătură cu dreapta, cu creștinismul, cu tradiția...

De unde se vede că, într-o anume privință, n-am făcut decât să cădem din lac în puț, conservându-ne comportamentul slugarnic și mimetic, de avortoni ai propriei tradiții istorice și spirituale.

Vasile A. MARIAN

Răspuns d-lui George Pruteanu la articolul *"Martiriul lui Sebastian"*

La Editura "Humanitas" a apărut anul trecut Jurnal: 1934-1945 *de Mihail Sebastian. L-am reîntâlnit astfel pe scriitorul evreu talentat, cu un stil cuceritor, față de care aveam o veche simpatie, de pe vremea când scria la "Cuvântul" lui Nae Ionescu niște foiletoane excelente.*

Îmi amintesc de un text intitulat "Vin recruții", care mi-a plăcut atât de mult încât l-am cumpărat în 7-8 numere, pe care le-am trimis apoi unor prieteni de-ai mei, temându-mă ca nu cumva să-l scape.

Am aflat mai târziu, cu mare regret, de moartea lui prematură, la 37 de ani, în urma unui accident...

Auzind, după o jumătate de secol, de apariția Jurnalului, *ardeam de curiozitatea de a-l citi, cu atât mai mult cu cât, în luna februarie 1997, apăruse în "Dilema" și articolul d-lui senator George Pruteanu, "Martiriul lui Sebastian". Mă întrebam, în sinea mea, ce și cât va fi suferit bietul om, despre a cărui biografie eu nu știam mai nimic...*

Mi-am procurat Jurnalul *și l-am citit pe nerăsuflate. Am regăsit savoarea stilului pe care-l admirasem odinioară, am aflat multe despre viața scriitorului între 1934–1945, dar de "martiriu", nici urmă... Ba dimpotrivă! În toată această perioadă el fusese mai degrabă unul dintre răsfățații societății mondene românești, cu unele restricții, ce-i drept, în lunile guvernării antonesciano-legionare și în anii războiului. Dar o efectivă "asuprire" a lui nu se vede de nicăieri.*

În ce a constat atunci "martiriul"?

A fost arestat Sebastian măcar o săptămână? NU.

A fost bătut sau jefuit de cineva? NU.

I s-a interzis să scrie și să publice? NU.

A trăit teroarea războiului pe front? NU.

Atunci, care e "martiriul"?! Vezi Doamne, el îl iubea pe Nae Ionescu, în casa căruia era primit, de altfel, ca un prieten prețios, alături de Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica, Ionel Teodoreanu și atâția alții; or, toți aceștia erau orientați spre "dreapta", de unde vedeau atunci salvarea patriei lor de ameninţarea bolșevică, în vreme ce el era orientat spre "stânga", de unde vedea salvarea evreilor tocmai prin triumful comunismului. Ei bine, această deosebire de vederi îi producea lui Sebastian o suferință "atroce", ne spune d-l Pruteanu. El, Sebastian, nu putea să nu-i iubească, iar ei, nerecunoscătorii, să fie de orientare naționalistă?!

Ce voia, mă rog, Sebastian? Ca toți prietenii lui români și naționaliști să renunțe la pozițiile lor, dar el să rămână neclintit pe pozițiile sale evreiești! Curioasă pretenție! Și fiindcă prietenii lui nu i-au satisfăcut-o, el vedea în asta "o zonă de abrutizare a lor"!

Pentru d-l Pruteanu, poziția lui Sebastian era justificată și deci aprobată; d-l Pruteanu se miră numai de "cât de mare era zona de abrutizare" a prietenilor români! Și se întreabă retoric: "Cine mai era lucid atunci?"...

"Abrutizare" și "lipsă de luciditate"? Îmi permit, ca unul ce am trăit epoca, să fiu de altă părere, d-le Pruteanu. Acei tineri români de dreapta, cărora nu le lipsea nici inteligența, nici cultura, nici rafinamentul și nici luciditatea (cum o atestă scrierile lor și numeroase mărturii ale altor contemporani, nu neapărat de origine evreiască!), s-au numărat printre puținii care au luat o poziție justă față de evenimentele politice de la noi și din lume, așa cum se desfășurau ele atunci. Ei au fost conștienți tot timpul de primejdia bolșevizării, ce s-a făcut ulterior tocmai cu aportul masiv al unor "prieteni" de origine etnică a lui Mihail Sebastian...

Jurnalul cu pricina i-a dat prilejul d-lui Pruteanu să atace "dreapta" românească de atunci, însă cu o incredibilă lipsă de pricepere și de obiectivitate. Nu ne mir, în aceste condiții, că d-l Pruteanu are numai elogii pentru Sebastian și nici un singur cuvânt de critică față de unele aprecieri pline de cinism – iar uneori chiar injurii – la adresa românilor. Iată câteva pasaje din Jurnal, *care ilustrează cât de mult ne iubea cel care simțea ca pe un "martiriu" pretinsa noastră neiubire:*

***"Vineri, 15 ianuarie 1937, București... Au murit Moța și Vasile Marin în Spania. Mi-e greu să vorbesc cu Mircea despre asta. Simt că este în doliu. În ce mă privește, mă gândesc cu tristețe la întâmplarea aceasta. Este în tabăra lor mai multă orbire decât farsă, și poate mai multă bunăcredință decât impostură. Dar atunci cum se poate, prin ce aberație, să nu-și dea seama de oribila lor eroare, de sălbatica lor eroare?"** (p. 103). "Eroarea" aceasta "oribilă" și "sălbatică" consta în faptul că își iubeau țara până la sacrificiu! Dar oare faptul că un evreu ține la evreitatea lui, e tot o "oribilă eroare"?*

***"Vineri, 1 septembrie, 1944. Nedumerire, frică, îndoială. Soldați care violează femei. Soldați ruși care opresc mașini în stradă, dau jos pe șofer și pasageri, se urcă la volan și dispar. Magazine prădate. [...] Nu pot lua prea în tragic toate astea. Nu e drept ca România să scape prea ușor. Bucureștiul ăsta îmbelșugat, nepăsător, e o sfidare pentru o armată care vine dintr-o țară pustiită".** Auzi, "martirul", cât iubea România și Bucureștiul!*

*Și încă: **"Vineri, 8 septembrie 1944 ... Soldații ăștia ruși, care trec pe străzile Bucureștiului cu zâmbetul lor de copil și bădărănia lor cordială, sunt niște îngeri. De unde au puterea să nu ucidă, să nu prade, să nu prefacă în scrum orașul ăsta în care locuiesc mamele, nevestele, surorile, amantele celor ce au asasinat, incendiat și nimicit propria lor țară?!"** (p. 561 și urm.).*

Am să răspund eu, deși o asemenea întrebare nu prea e demnă de un răspuns: Pentru că eram într-un armistițiu cu ei, iar Bucureștiul nu-l cuceriseră prin luptă, ci intraseră în el pentru că eram de-acum aliați cu ei împotriva nemților. Dar, cu toate acestea, chiar n-au ucis, n-au violat, n-au jefuit?! "Îngeri", de! Numai noi n-o știam...

*Și mai departe: **"Luni, 2 octombrie 1944. Nimic nou pe fronturi, nimic nou în politica internă. Rezistența Germaniei disperată, dar fermă încă. Iar aici, la noi, vechiul stat reacționar românesc opune o rezistență obtuză, tenace... Totul se va duce dracului: și nemții pe fronturi, și legionarii în interior. Între timp, puțin dezgust pentru eterna Românie, în care nimic nu se mai schimbă"** (p. 567).*

Sebastian se dezgusta pentru că România nu se comuniza mai repede!

*Când constat atâta ură la acest scriitor atât de înzestrat, consider că Dumnezeu l-a iubit când, printr-un accident, l-a luat de pe pământ, ca nu cumva, prin influența lui nesăbuită, să se mai fi săvârșit cine știe ce fărădelegi, mai ales că se pătrunsese serios de febra revoluționară! **

Pe când noi duceam un război greu, nu de cucerire, ci de recucerire a unor teritorii pierdute nu din cauza "dreptei" românești, ci a "stângii" trădătoare, iar ostașii noștri mureau cu miile pe front, Sebastian, "martirul", petrecea cu artistele și cu femeile frumoase din București pe care nu-l putea suferi... Se bucura de orice înfrângere a nemților și a românilor, pe când orice victorie a rușilor îl umplea de plăcere. Uitase, "martirizat" cum era, că trăia totuși în România și că fusese scutit de front...

*Dar iată ce mai scrie "martirul": **"... mi-a fost dat să nu mă pot bucura din plin de toată fericirea marilor întâmplări copleșitoare..."** Era vorba de doborârea lui Antonescu și de ocuparea României de către ruși; fericirea lui era dărâmarea noastră!*

Și după toate acestea, d-l Pruteanu a putut să scrie despre "martiriul" metaforic al lui Sebastian, fără să spună un singur cuvânt despre martiriul efectiv al românilor, la al căror destin este chemat astăzi să vegheze! Laude nu merită, în optica d-lui Pruteanu, decât cel ce ne înjură și ne scuipă în obraz!

Dar eu tot mai cred că d-l Pruteanu se va trezi totuși cândva la sentimente mai bune și că inima lui înstrăinată va vibra măcar puțin și la durerile poporului român, nu doar la durerile altora...

Pr. N. Grebenea
Piatra Neamț, 25 mai 1997

---

* "După 23 august 1944, Mihail Sebastian se avântă cu entuziasm în activitatea culturală revoluționară. La 25 mai 1945 îl strivi însă un camion, tocmai atunci când se îndrepta spre Universitatea Liberă Muncitorească, unde urma să țină niște prelegeri..." (Ovid S. Crohmălniceanu, *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. III, Ed. Minerva, București, 1975, p. 93). **[Nota Redacției]**

MUSICOSOPHIE SI ORTODOXIE

Dacă nu aş fi pus deja pe hârtie eu însumi gândurile mele despre Cioran, aş fi împărtăşit nedumerirea D-lui Răzvan Codrescu, exprimată în "Marginaliile" numărului din aprilie '97, în legătură cu "evoluţia" (?) spirituală a "musicosophului" George Bălan, de a cărui notorietate în anumite cercuri înfometate de spiritualitate de prin anii '60-'70 mi-au amintit rândurile sale. Evocarea acestui caz mi-a provocat câteva reflecţii şi asociaţii, aceleaşi pe care le naşte mereu gravitatea deosebită a "stării noastre duhovniceşti".

Privite din perspectiva Australiei, sunt poate mai revelatoare. Varietatea ofertei de "căi" spirituale este aici de-a dreptul enormă. Puţini însă aleg "Ortodoxia" (personal cunosc doar patru oameni, împreună cu familiile lor, a căror alegere nu le-a oferit nici un avantaj), deşi sunt peste un milion de "ortodocşi" în Australia: greci, ruşi, sârbi, macedoneni, libanezi, chiar şi câţva chinezi, dar şi români (din păcate, aceştia oferind cea mai jalnică imagine a ortodoxiei, "ilfovism" transplantat la antipozi). Majoritatea deja la a doua generaţie de "australianitate", mulţi intraţi în ceea ce se cheamă *"mainstream"*, oameni cu poziţii însemnate în viaţa economică, socială, politică, culturală, bussinesmeni, doctori, scriitori, actori, profesori universitari, parlamentari, miniştri. Şi cu toate astea Ortodoxia este constant prezentată, la televiziune, în ziare, drept ceva exotic, care trebuie desigur "tolerat" şi "integrat" prin "Ecumenism". Biserica Ortodoxă Greacă, cea mai numeroasă, a devenit demult un pilon al "ecumenismului", nu fără a provoca serioase schisme. Ce apare important este că viziunea Ortodoxiei asupra lumii, a societăţii, nu mai este "relevantă". Poate fi foarte utilă ca mijloc de control social şi politic, dat atât. Miile de ortodocşi din Australia se comportă în viaţa lor de toate zilele ca orice australian, "punând în paranteză" apartenenţa lor spirituală - un ingredient ca atâtea altele, cu "picanteria" sa proprie, în marea ciorbă a "multiculturalismului".

Am adus exemplul Australiei nu numai pentru că îmi este mai familiar, dar şi pentru că marile mişcări din lume se reflectă în miniatură aici, fiind mai uşor de cuprins dintr-o privire, dacă nu cumva Australia este chiar un teren experimental, aşa cum bănuie unii. În Australia, "europenismul" este încă ferm confundat cu anglo-saxonismul. I se adaugă pentru convenienţă eticheta de "anglo-celtism", ca să-i împace pe irlandezii cam recalcitranţi. Est-europenii (greci, sârbi, ruşi, români) sunt încă ferm categorisiţi ca "etnici" (o traducere exactă a lui *"gentiles"*, dar care nu vor putea niciodată accede la *status*-ul de *"gentlemen"*), pe româneşte "mitocani". Orice "merge", numai Ortodoxia nu. Şi mai ales naţionalismul ortodox. *"Ortodoxia"* e *"etnică"* (nimeni şi nicăieri *nu înţelege* că Biserica e *"Una, Sfântă, Universală şi Apostolică"*).

Am avut o experienţă directă şi pertinentă că "naţionalismul ortodox" nu merge, mai exact mi s-a refuzat publicarea unei modeste comunicări, ţinute la o conferinţă a Asociaţiei de Studii Bizantine din Australia, tocmai pentru *acest* motiv (într-o notă strecurasem o referire la "Rugul aprins"), motiv nedeclarat, firesţe, dar despre care mi s-au făcut "indiscreţii", cu atât mai credibile cu cât erau sfaturi prieteneşti, venite de la un profesor de la Universitatea din Ianina, care descoperise întâmplător originea noastră "vlahă" comună şi devenise sentimental: *'Te rog să mă asculţi, dacă vrei să faci carieră la AŞTIA, nu merge cu naţionalisme!"*. Conferinţa era axată tocmai pe analizarea felului în care creştinismul "creator" şi "deschis" al primelor veacuri a devenit "dogmatism bizantin", pe "demistificarea" motivelor "adevărate", în general cât mai josnice posibil, pentru care marii părinţi au susţinut ortodoxia Marilor Concilii, că nestorianusmul şi monofizitismul sunt perfect "ortodoxe" (din discuţii informale am dedus că se pregăteşte o mare demistificare a lui Maxim Mărturisitorul)! Nu mă mir deci nici că doctorate la Sorbona, citadela scolasticii raţionaliste, impun afirmări doar "discret" ortodoxe.

Nu e firesc să ne întrebăm *de ce*? Cred că putem urca până la epoca fanariotă, cel puţin. Francmasoneria a fost introdusă la Fanar foarte devreme. Introducerea ei în cele două Valahii sub domnii fanarioţi (1733) se plasează la numai zece ani de la înfiinţarea Marii Loji din Anglia (1723). "Ortodoxia" de coloratură "ecumenistă" a Patriarhiei Ecumenice, trădarea făţişă a Dreptei Credinţe de către cei mai întâi stătători ai ei, are rădăcini seculare.

Văzut în această perspectivă, cazul Bălan "cade" în domeniul banalităţii (dacă nu al venalităţii). Dl. Codrescu evoca "zvonuri calomnioase" întreţinute pe seama sa de către "vechea" Securitate, care totuşi îl tolera. Să fie doar o ironie a istoriei că "noua" Securitate şi-a luat drept emblemă "trandafirul", mizând pe cartea "rosicruciano - masonico - esoteristă"? Aştept cu nerăbdare apariţia Dlui Bălan la emisiunile Dlui Iosif Sava (pe fond mozartian, firesţe). Păcat că nu le pot vedea...

Întrebarea care se naşte este însă: Securitatea doar "tolera" ariile la *Flautul fermecat* al Dlui Bălan sau le dirija? D-l Codrescu se întreabă, cu justificată alarmă, ce vor spune *acum* preoţii şi călugării căzuţi în plasa "musicosophului"? De ce însă nu au spus nimic *atunci*?

Mi-e foarte teamă însă că răspunsul era deja dat. Ecumenismul declarat bântuie în Biserica Ortodoxă Română cel puţin din momentul creării Patriarhiei de către statul "burghezo-moşieresc" (şi moştenită cu plăcere de statul comunist), de când a renunţat la dimensiunea *eshatologică* a Bisericii, instalându-se confortabil în "lumea actuală", militând pentru "o lume a păcii, mai bună şi mai dreaptă". Recomandaţia "armonizării" Bisericii cu "democraţia" (nu a democraţiei, chiar "creştine", cu Biserica, Doamne fereşte, căci asta ar putea suna a "naţionalism eclesiastic", "protocronism ortodoxist", "etnocentrism mesianic"!) e inutilă, căci a fost deja realizată. În orice caz, nu *Tradiţia* "tace" în faţa "problemelor insolite ale actualităţii". Ea le-a condamnat fără înconjur încă înainte de a se manifesta (dacă admitem că *poruncile lui Hristos* înseamnă *Tradiţia*). Tac ierarhii (fanarioto-masoni). Un sinod pan-ortodox nu ar avea altceva de făcut decât să confirme condamnările şi să proclame cu tărie *kerygma*. Dar oare asta e ce doresc cei care îl recomandă cu atâta insistenţă? Sinodul pan-ortodox este văzut ca un fel de Adunare Constituantă a Bisericii unei pseudo-ortodoxii menite să anuleze canoanele "ofensive" care condamnă tocmai "problemele insolite", oferind "societăţii deschise" temeiurile unei persecuţii "legale" a Dreptei Credinţe. Să facă Tradiţia să tacă definitiv prin adoptarea unei "poziţii unitare, autorizate şi consecvente", înţelegătoare faţă de "problemele insolite" (rezultatul unei *creaţii paralele* - sau "alternative", ar zice unii - de care Biserica "retrogradă" nu a avut până acum cunoştinţă) ale lumii actuale. "Înţelegere" după modelul "ridicării anatemelor" sau a Sinodului "suprem" de la Fanar, din iulie 1993, întrunit (la foarte puţine zile după cea de a 7-a Sesiune Plenară a *Comisiei Mixte Internaţionale pentru Dialogul Teologic*, ţinută la Balamand, Liban, în iunie, care recunoaşte "sororitatea" papismului şi ortodoxiei, ordonând "încorporarea Bisericilor Orientale - uniate - în dialogul iubirii" şi în "dialogul teologic", interzicând misionarismul ortodox) ca să-l "condamne" pe Patriarhul Ierusalimului pentru pretinse abateri canonice şi "comuniune cu schismaticii şi ereticii". Schismaticii şi ereticii sunt stiliştii, monahii de la Athos şi antiecumeniştii, ca Biserica Rusă din afara frontierelor (urmaşa "pravoslaviei etnocentric-mesianice" din "ţara clasică a pogromurilor"!) şi, la data respectivă, şi sârbii "criminali de război". Adevărata "vină" a Patriarhului Diodor al Ierusalimului este că a întrerupt "dialogurile teologice", "dialogul iubirii" cu WCC şi renovaţioniştii. În anul 2000 va avea loc la Ierusalim marea celebrare "ecumenică" a Paştilor, anunţată deja cu mare fanfară! Iar Papa, care a declarat demult că antisemitismul este un "păcat", pregăteşte acum marele moment al recunoaşterii *vinei creştinismului faţă de evrei* şi al umilei *cereri de iertare*! Nu trebuie, aşadar, să fie eliminat din vreme Patriarhul în a cărui singură prezenţă se săvârşeşte minunea aprinderii Luminii la Sfântul Mormânt, ca nu cumva acesta să strice bucuria "reconcilierii"?

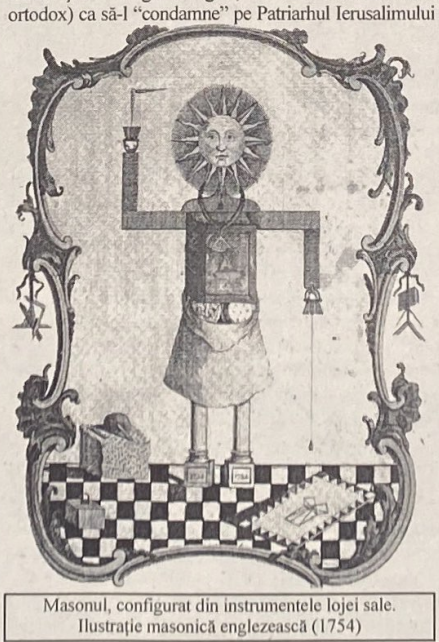

Masonul, configurat din instrumentele lojei sale. Ilustraţie masonică englezească (1754)

Chemările la "reconciliere" ale Patriarhului Teoctist (cu implicita indiferenţă pentru *Adevăr* pe care o conţin toate apelurile la "reconciliere", "înţelegere", "unire", "dragoste", cu eliminarea *istoriei*, "a cărei utilizare într-o manieră polemică trebuie evitată") nu sunt decât o încercare volatilă de a capta bunăvoinţa Europei care stă (cum văzuse profetic Caragiale) "cu ochii aţintiţi asupra noastră" ("...într-o chestiune politică... de la care atârnă viitorul, prezentul şi trecutul ţării... pentru ca Europa cu un moment înainte să vie şi să recunoască, de la care putem zice depandă"...). Nu e doar o nouă umilire (oare şi de la asta... "depandă"?) a românilor ortodocşi, ca semnarea acordurilor de la Balamand (care interzic formal orice misionarism ortodox, lăsând însă calea deschisă oricăror alte misionarisme), ci pur şi simplu conformarea la "indicaţiile" emise încă din 1995 de către sucursala europeană a *Consiliului Mondial al Bisericilor* (WCC), CBE & CCEE (*Conferinţa Bisericilor Europene* şi *Consiliul Conferinţelor Episcopilor Europeni*), în vederea pregătirii celei de *A Doua Adunări Ecumenice Europene*, planificate pentru a doua jumătate a anului 1997, cu tema *Reconciliere: dar al lui Dumnezeu şi început de viaţă nouă*. Documentul de lucru pentru pregătirea acestei adunări este accesibil şi în traducere românească, publicat la Iaşi (Editura TRINITAS) în 1995 (ISBN 973-97478-1-7). El recomandă, printre "reflecţii biblice şi teologice, material liturgic şi un număr de exemple reale din viaţa bisericilor şi a creştinilor angajaţi în slujirea reconcilierii în diferite părţi din estul şi vestul Europei", ... *Shalom-services*, rugăciuni comune ale *creştinilor* pentru... *Shalom*, "prin care trăim cu toţii"! (p.15). Printre exemplele reale, se oferă "reconcilierea dintre evrei şi creştini în Trento", oraşul unde Papa a "decanonizat" un sfânt venerat de veacuri, deoarece cultul său încuraja "antisemitismul" (p. 13)!!!

Din Comitetul de redactare făcea parte prof. Dr. Viorel Ioniţă, cunoscut ca prezentator în străinătate al "toleranţei şi ecumenismului" din România lui Ceauşescu. A studiat în Germania (o fi fost "musicosophia" printre materiile de studiu?). Actualmente este nici mai mult nici mai puţin decât decanul Facultăţii de Teologie din Iaşi, rămânând şi profesor de Istoria Bisericii Universale la Facultatea de Teologie din Bucureşti, şi prieten cu Mitropolitul Moldovei, Daniel (virtualul Patriarh), care l-a "promovat" la Geneva la CBE, şi cu alt Mitropolit, marele isihast Serafim (Romul) Joantă. Decorat de Prea Fericitul Teoctist, aduce mereu delegaţii "ecumeniste" în România. Cum să nu-ţi vină în minte *Popa Duhu*? Unii îi atribuie şi lui Creangă intuiţii profetice. "Dragul mamei Cânilic, bine-ţi şede mitropolit... Unde-i neneaca să te vadă?". Mitropolitul Moldovei ajuns Mitropolit primat al României, "Cânilic" (Calinic Miclescu), ne asigură repausatul Monsenior Aloisie Tăutu, vajnicul unit şi detractor al Ortodoxiei, "s-a convertit pe patul de moarte la catolicism".

"Când veţi vedea urâciunea pustiirii stând la locul unde nu se cade să steie, să ştiţi că aproape este sfârşitul, a zis Hristos" (*cf.* Ion Creangă, *Opere*, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1953, p. 83). Cine are urechi să audă! *Shalom.*

Vlad PROTOPOPESCU
Sydney - Australia

un ochi râde, altul plânge...

SUB ZODIA CÂRTIȚEI

Vremea a trecut *(în aceasta constă* tranziția *la români), dar "mineriadele"* au rămas. *Ce-i drept, batalioanele minerești n-au mai invadat Bucureștiul, ci și-au arătat mușchii "în Vale", de unde însă s-au văzut la fel de bine, până la Guvern. De acum minerii, după patru descinderi glorioase, își pot permite să mărâie doar, ca să obțină ce vor. De data aceasta au vrut mai ales bani; o nimica toată: vreo două salarii de profesori universitari în plus, ca să n-aibă sentimentul că muncesc în pierdere degeaba! De unde? Păi din buzunarele noastre, ale tuturor, dar prin mijlocirea Președinției și a Guvernului, ca să nu fie caz penal, ci un fel de taxă pe "minerit", plătită global de la buget. Așa e când ai Stat în Stat: dai cu pumnul în masă (în toate înțelesurile cuvântului) și obții ce vrei, fără să te intereseze că iei de la gura altuia. Acel "altul", dacă nu-i convine, să pună și el mâna pe bâtă și să-și facă Stat în Stat! Gândirea minerului e simplă, statuară, profund românească: "Decât să plângă mama noastră, mai bine să plângă mama lor!"...*

Dar până la urmă nu minerii sunt problema noastră, ci modul în care puterea actuală (care a înlocuit, cu surle și cu tobe, tocmai regimul mineresc al lui Ion Iliescu!) a înțeles să se raporteze la această "mineriadă" pașnică, dar la fel de abjectă. Concesiile scandaloase făcute terorismului revendicativ al minerilor au pus în evidență slăbiciunea și perfecta lipsă de scrupule a noii guvernări, care s-a sinucis moral *în fața propriului electorat (așa cum, prin inutilele compromisuri și umilințe naționale din eșuata "campanie pro N.A.T.O.", s-a sinucis* politic, *în ochii românilor de pretutindeni). Ce i-a făcut pe politicienii noștri "de dreapta" să procedeze astfel? Pe de o parte ideea fixă de a oferi Occidentului, ca să scuipe pe ea, "imaginea" unei pretinse "stabilități" interne; pe de altă parte, teama ca nu cumva, pe fondul "curelelor strânse", să riște pierderea pozițiilor pe care le-au dobândit, adică a "oaselor de ros" după care au salivat vreme de șapte ani. Gândirea guvernanților noștri este și ea simplă, statuară, profund românească: "Ne facem frați și cu dracul, numai să trecem puntea!"... (Nu mai are nici un fel de importanță că minerilor nu li s-a dat* exact *cât au cerut, nici modul concret în care s-au disponibilizat sumele respective; așa cum, pardon, atunci când cineva a mâncat rahat, nu mai are mare importanță dacă l-a mâncat pe tot sau numai pe jumătate...).*

Dar mai este un aspect îngrijorător, pe care l-a revelat aceeași împrejurare: o anume psihoză a lui "Vin minerii!", întreținută iresponsabil de mass media *(și mai ales de posturile de televiziune). Așa cum se vorbește în mod curent, de aproape opt ani încoace, de "sechelele comunismului", putem vorbi, se pare, deja, și de "sechelele neocomunismului"; Iliescu s-a prăbușit spectaculos în cloaca unui partid hilar, Miron Cozma e pus momentan la popreală, Petre Roman face pe "domnișoara" democrației dâmbovițene, Virgil Măgureanu își schimbă coafura în culise, dar România a rămas puternic marcată de cei șapte ani de demagogie și corupție, murdară, speriată și piticită, incapabilă să iasă, psihic și comportamental, de sub zodia cărtiței...*

TRAGEDIA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ROMÂNESC

Printre domeniile în care, în afară de câteva vârfuri ministeriale, nu s-a schimbat absolut nimic de la instaurarea noii puteri (ba mai degrabă vechile tare par a se fi cronicizat), învățământul se află la loc de frunte.

Tragedia învățământului românesc provine din mentalitatea comunistă și din perpetuarea ei, mai mult sau mai puțin conștientă. Comuniștii au tratat învățământul ca pe o dependință a vieții publice; folosirea lui ca armă de îndoctrinare ideologică n-a putut răscumpăra niciodată, în mentalitatea "proletară", pretinsa lui "neproductivitate"; slujbașul lui principal, profesorul, a fost considerat mai degrabă un parazit marginal, dacă nu chiar un "pârlit" obedient și coruptibil, trăind din mila Statului și a "clasei muncitoare". Pe de altă parte, el s-a aflat foarte mulți ani pe mâna ministerială a inginerilor, adică a unor oameni complet străini de problemele lui specifice și de orizontul propriu-zis al culturii.

Schimbările produse după decembrie '89 au fost minime și strict superficiale. S-a așteptat trecerea lungii carantine neocomuniste, cu nădejdea că abia atunci se va putea repara și aici dezastrul atâtor decenii de pervertire a educației și de înjosire a spiritului. Și când colo, ce vedem? În fruntea Ministerului a fost așezat *tot un inginer*, lipsit nu doar de competență, dar și de personalitate, care a sfârșit prin a face cărdășie cu "fosilele" comuniste din Minister și din inspectorate (a căror îndepărtare ar fi trebuit să fie primul semn al primenirii și condiția *sine qua non* a unei reconstrucții eficiente), incapabil de vreo decizie fermă și constructivă, bâlbâindu-se agramat în toate aparițiile publice, criticat de toți oamenii lucizi, dar apărat cu obstinație de clica inginerească a noului guvern (alți câțiva miniștri în funcțiune sunt cadre provenite de la același Institut de Construcții din București – binecunoscut ca fiind cea mai slabă instituție de "învățământ superior" a Capitalei) și de conducerea Convenției, în speță de ultra-caragialescul Ion Diaconescu. Pe de altă parte, mâncându-și, ca și în alte privințe, toate vorbele din campania electorală, noua putere (la vârful căreia se află chiar fostul rector al Universității București!), n-a dat învățământului nici un fel de prioritate, tratându-l cu aceeași măsură ca și comunismul și neocomunismul ultimelor decenii; problemele urgente sunt întotdeauna altele (ca pentru orice gândire strict materialistă). Elevii și profesorii încearcă să se salveze – primii intelectual, iar ceilalți financiar – printr-un fel de învățământ paralel și neoficial: meditațiile particulare. Seriile de absolvenți sunt din ce în ce mai slabe la toate nivelurile, puținele "talente" și "competențe" părăsesc țara sau se resemnează (ratează) într-o mizerie anonimă, disprețul față de educație și cultură crește galopant, corpul profesoral nu se mai primenește (nici un student nu-și mai visează, în această stare de lucruri, să devină cadru didactic), "vechimea" continuă să bată competența, birocratismul și formalismul domină peste tot, multe școli stau să se prăbușească sau sunt lipsite de cele mai elementare dotări tehnico-didactice sau igienico-sanitare, iar noi umblăm să intrăm în Europa! Probabil că, de când a venit la putere Institutul de Construcții din București, Europa este confundată cu o gură de scurgere a nevrednicei românești!

BESTIA ÎN HALAT ALB

Cazul recent al lui Constantin Nica (Dumnezeu să-l odihnească), cel abandonat de o salvare, gol și în stare de inconștiență, pe caldarâmul ud al unui cartier bucureștean, după ce internarea lui fusese refuzată la mai multe spitale, sub motivații mai degrabă birocratice, n-a fost decât culminația monstruoasă a unui fenomen de largă și veche răspândire în lumea românească: cinismul și lipsa de scrupule a unei părți însemnate din corpul nostru medico-sanitar, care-și privește profesia exclusiv ca pe o afacere, arătându-se tot mai incomodat de *pacienții nerentabili* (care în ultima vreme s-au cam înmulțit, prin forța împrejurărilor). Măsurile extrem de blânde (în raport cu gravitatea faptelor) care s-au luat după scandalul declanșat de moartea "boschetarului" Constantin Nica (expresia este a unui slujbaș al lumii medicale) dovedesc un fel de solidaritate în abjecție a celor responsabili de sănătatea noastră publică. Dar faptul cel mai grav rămâne acela că nici unul dintre cei implicați nu și-a asumat responsabilitatea până la capăt, forțând fel de fel de scuze și explicații, uneori de un cinism deconcertant (și fără nici o urmă de cutremur interior).

Acest tip de atitudine se poate regăsi curent, în contexte mai puțin "spectaculoase", în dispensarele și spitalele noastre. Victimele acestor "bestii în halat alb" sunt mai ales *săracii* și *bătrânii*, care nu pot satisface pretențiile pecuniare, adeseori formulate în modul cel mai direct și mai nerușinat, ale celor de la care trebuie "să-și cumpere" sănătatea (medici, anesteziști, surori, infirmiere etc. – toți trebuind plătiți proporțional, adeseori cu sume care echivalează veniturile pacientului pe câteva luni de zile, dacă nu pe câte un an întreg!).

S-a spus că acest "cancer" social generalizat s-ar explica prin faptul că personalul medico-sanitar ar fi foarte prost plătit. Las la o parte faptul că, atunci când este vorba de suferință și moarte, un astfel de argument devine extrem de șubred, cel puțin din punct de vedere moral. Să ne gândim însă altfel. Un chirurg, care efectuează 4-5 operații pe zi, percepând de la fiecare pacient (prețurile "se știu"; le discută bolnavii printre paturi) câte 500 000 lei (ca să luăm un "tarif" mediu), câștigă câteva milioane pe zi (adică de vreo cinci ori propria retribuție lunară). Faceți socoteala ce venituri realizează un astfel de chirurg într-o lună! Ce salariu să-i dea Statul ca să fie mulțumit și să renunțe la "peșcheșurile" actuale?! Ar trebui să investim jumătate din bugetul național ca să mulțumim, la aceste tarife, tot personalul medico-sanitar din România! De unde se vede că nu atât veniturile oficiale, indiscutabil insuficiente, explică situația, ci un amestec impardonabil de nesimțire, abjecție și lăcomie, bazat pe exploatarea suferinței și disperării unor nenorociți în slujba cărora te-ai pus, chipurile, prin "jurământul hipocratic"!

S-a scris mult la noi, în ultimii ani, despre neregulile din Ministerul Sănătății; acestea nu sunt însă decât niște mărunțișuri pe lângă ce se întâmplă "în teritoriu", zi de zi și ceas de ceas; haita sperjură a "bestiilor în halat alb" (deosebit de numeroasă, chiar dacă nu se identifică cu întreg corpul medico-sanitar) dă adevărata imagine a stării noastre sufletești, care nu "de la buget" se poate îndrepta!

V. A. M.

Editura PUNCTE CARDINALE
B.R.D. Sucursala SIBIU
Cont nr. 4072996517509

Colegiul redacțional: Gabriel CONSTANTINESCU, redactor-șef; Demostene ANDRONESCU, Răzvan CODRESCU, Constantin IORGULESCU, Marcel PETRIȘOR
Ligia BANEA, secretar de redacție
2400 SIBIU - Calea Dumbrăvii nr. 109
telefon 069/422536

Tehnoredactare computerizată "PUNCTE CARDINALE"
Masib S.R.L Printing Company